

FACULTATEA DE STUDII EUROPENE

**Ghid de elaborare și redactare a lucrărilor de licență
și disertație**

2016

CUPRINS

CONCEPEREA, STRUCTURA ȘI PLANIFICAREA UNEI LUCRĂRI DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	5
DEFINIREA, TEMATICA ȘI SPECIFICITATEA UNEI LUCRĂRI DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	5
TITLUL LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	6
DIMENSIUNEA ȘI STRUCTURA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	6
(I) DIMENSIUNEA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	6
(II) STRUCTURA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	7
ROLUL COORDONATORULUI	8
CONCEPEREA ȘI PLANIFICAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	9
CONCEPEREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ	9
PLANIFICAREA REDACTĂRII LUCRĂRII DE LICENȚĂ	10
ETAPE ÎN REDACTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	11
PLANUL (DESIGNUL) CERCETĂRII	14
CE ESTE PLANUL (DESIGNUL) CERCETĂRII?	14
FUNCȚIILE PLANULUI CERCETĂRII	16
TIPURI DE PLAN/DESIGN DE CERCETARE	21
1) PLAN/DESIGN DESCRIPTIV DE CERCETARE	21
2) PLAN/DESIGN CORELAȚIONAL DE CERCETARE	21
3) PLAN/DESIGN EXPERIMENTAL DE CERCETARE	22
4) PLAN/DESIGN COMPARATIV DE CERCETARE	22
5) PLAN/DESIGN DE STUDIU DE CAZ	23
METODE DE CULEGERE ȘI ANALIZĂ A DATELOR	25
ABORDĂRI ALE TEMEI DE CERCETARE	25
ABORDAREA EXPLORATIVĂ	25
ABORDAREA DESCRIPTIV-EMPIRICĂ	25
ABORDAREA COMPARATIVĂ	26
ABORDAREA ISTORICĂ-INTERPRETATIVĂ	26
METODE CANTITATIVE DE CULEGERE A DATELOR	26
OBSERVAȚIA	26
ANCHETA (SOCIOLOGICĂ)	26
EXPERIMENTUL	27
METODE MATEMATICE ȘI CANTITATIVE DE ANALIZĂ A DATELOR	27
(I) TEHNICI STATISTICE	28
(II) INSTRUMENTE DIN CADRUL TEORIEI JOCURILOR IMPORTATE ÎN ANALIZA DATELOR	30
(III) ANALIZA DE REȚEA	31
METODE ȘI TEHNICI DE COLECTARE A DATELOR CALITATIVE	33
OBSERVAȚIA PARTICIPATIVĂ	33
NOTELE DE TEREN	34
INTERVIUL NESTRUCTURAT	34
FOCUS-GRUP	34

METODE ȘI TEHNICI DE ANALIZĂ A DATELOR CALITATIVE	35
ANALIZA MATERIALISTĂ	35
ANALIZA CULTURALĂ	35
ANALIZA FUNCȚIONALĂ	35
ANALIZA STRUCTURALĂ	36
METODE ȘI TEHNICI COMUNE DE ANALIZĂ	37
ANALIZA SECUNDARĂ A DATELOR	37
<u>ASPECTE STILISTICE ȘI GRAMATICALE ÎN REDACTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/ DISERTAȚIE</u>	<u>39</u>
ASPECTE STILISTICE	39
ASPECTE GRAMATICALE	41
FLORA ȘI FAUNA DIACRITICELOR	41
DECÂT DESPRE „DECÂT”	41
NIMIC CA ȘI CACOFONIA. POATE DOAR EVITAREA EI	42
PE UNDE CONDIMENTĂM PROPOZIȚIILE CU VIRGULĂ? ȘI PE UNDE NU	42
„CARE” SAU „PE CARE”?	43
ÎN CĂUTAREA DATIVULUI UITAT	43
UN „I”, DOI „I” SAU TREI „I”?	43
UN „E” SAU DOI „E”?	45
GREȘELI DE ACORD	45
ALTE ANOMALII GRAMATICALE	46
<u>REGULI, RECOMANDĂRI ȘI STANDARDE PRIVITOARE LA REDACTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE</u>	<u>47</u>
STANDARDE PRIVIND STRUCTURA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	47
STANDARDE PRIVIND FORMATAREA	49
STANDARDE PRIVIND CITAREA AUTORILOR	50
GLOSAR DE TERMENI SPECIFICI APARATULUI CRITIC	64
<u>EVITAREA PLAGIATULUI</u>	<u>67</u>
ASPECTE JURIDICE ȘI ETICE ALE PLAGIATULUI	67
CE ESTE PLAGIATUL?	68
TIPURI DE PLAGIAT	69
EVITAREA PLAGIATULUI	69
„NU AM VRUT SĂ PLAGIEZ!”	70
EXEMPLU	70
DATE DESPRE SUBIECȚII INTERVIEVAȚI	71
CONCLUZIE	72
<u>SUSTINEREA/PREZENTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE. CRITERII DE EVALUARE, REGULI ȘI RECOMANDĂRI.</u>	<u>73</u>
SUSTINEREA PUBLICĂ A LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE. CONSIDERAȚII GENERALE	73
EVALUAREA SUSTINERII PUBLICE A LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE	74
REGULI ORGANIZATORICE DE PREZENTARE ȘI SUSTINERE A LUCRĂRII DE LICENȚĂ	74
DATA, LOCUL PREZENTĂRII ȘI REFERATUL COORDONATORULUI	75
PREZENTARE MULTIMEDIA	75

TIMP MAXIM DE PREZENTARE	75
RECOMANDĂRI PENTRU PREZENTAREA ORALĂ ȘI REALIZAREA PREZENTĂRII MULTIMEDIA	76
PREZENTAREA ORALĂ	76
REALIZAREA PREZENTĂRII MULTIMEDIA	77
<u>STANDARDE PRIVITOARE LA EVALUAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTATIE</u>	<u>79</u>
GRILĂ DE EVALUARE A LUCRĂRII DE CĂTRE MEMBRII COMISIEI	80
<u>PREVEDERI REGULAMENTARE PRIVIND ELABORAREA ȘI COORDONAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTATIE</u>	<u>82</u>
<u>ANEXE</u>	<u>85</u>

CONCEPEREA, STRUCTURA ȘI PLANIFICAREA UNEI LUCRĂRI DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE

Definirea, tematica și specificitatea unei lucrări de licență/disertație

Lucrarea de licență/disertație este o lucrare academică care propune o abordare teoretică și/sau aplicativă bazată pe cercetări recente în domeniu în care autorul aduce o contribuție în domeniul respectiv prin extinderea cercetărilor pe o anumită tematică, prin critica modelelor teoretice existente și propunerea de noi modele și abordări în domeniul de cercetare ales, sau prin structurarea într-un mod original a liniilor de cercetare din domeniul respectiv.

Trăsătura distinctivă a unei lucrări de licență/disertație este constituită de investigarea științifică, argumentativă, a unei teme de cercetare precis precizate; ea nu este un demers jurnalistic sau literar, ci o abordare care utilizează metodologii specifice unui demers de cercetare – argumentarea alegerii temei de cercetare, sinteza pozițiilor teoretice cu privire la problema studiată, analiză critică a cercetărilor deja existente în domeniul respectiv, propunerea de noi teme sau ipoteze de cercetare, validarea experimentală, empirică a ipotezelor întrebărilor de cercetare, formularea de concluzii științifice etc. În acest sens, lectura articolelor de specialitate din reviste de cercetare specifice domeniului de cercetare are un dublu beneficiu: 1) reprezintă o importantă sursă informațională și 2) familiarizează cititorul cu abordarea și rigorile domeniului de cercetare.

În alegerea temei sunt importante/relevante următoarele aspecte:

- ce interese anterioare ați avut cu privire la tematica respectivă – teoretice sau practice;
- cât de familiar vă este, conceptual și factual, domeniul în care doriți să realizați lucrarea de licență;
- competențele de cercetare – ce metodologie stăpâniți și cum puteți opera cu aceasta;
- interesul și competența coordonatorului în domeniul respectiv;
- actualitatea temei respective.

Titlul lucrării de licență/disertație

Titlul unei lucrări de licență sau al unei disertații trebuie să informeze auditorul/publicul care este tema centrală a cercetării. Acesta este, în general, stabilit la începutul demersului de redactare a lucrării împreună cu profesorul coordonator și poate fi schimbat pe parcurs, dacă redactarea lucrării evoluează în direcții diferite sau aprofundează anumite aspecte descoperite pe parcurs ca fiind mai relevante.

Titlul se va referi la:

- tema specifică de cercetare și, eventual, ipoteza de cercetare;
- abordarea specifică teoretică sau metodologică;
- rezultatele sau impactul cercetării.

Greșeli posibile în formularea titlului:

- foarte general;
- imprecis;
- jurnalistic;
- foarte lung;
- metaforic.

Dimensiunea și structura lucrării de licență/disertație

(I) Dimensiunea lucrării de licență/disertație

În general, o lucrare de licență are între 50 și 70 pagini, iar o lucrare de disertație are între 40 și 60 pagini. Este important ca numărul minim de 50, respectiv 40 de pagini, să fie respectat, însă o lucrare de licență poate depăși 70 pagini, iar o lucrare de disertație poate depăși 60 pagini (dacă tema se pretează sau dacă studenta/studentul consideră că nu poate epuiza tema investigată în numărul de pagini recomandat).

Dimensiunea lucrării de licență depinde de:

- cutumele domeniului în care se încadrează lucrarea;
- aparatul teoretic necesar argumentării;
- tipul de metodologie de cercetare utilizat;
- volumul datelor colectate și analizate.

(II) Structura lucrării de licență/disertație

Structura canonică a unei lucrări de licență/disertație este constituită din trei părți principale: *introducerea*, *corpul* și *concluziile* lucrării. Este dezirabil ca *introducerea* și *concluziile* lucrării de licență/disertație să conțină fiecare între 5 și 10% din numărul de cuvinte al întregii lucrări. Astfel, între 80% și 90% din textul lucrării este alocat capitolelor care constituie *corpul* lucrării. De exemplu, din totalul de 70 pagini ale lucrării de licență, este recomandat ca între 4 și 7 pagini să fie dedicate *introducerii*, 4 și 7 pagini *concluziilor*, iar restul de 62, respectiv 56, de pagini să fie alocate capitolelor care constituie corpul lucrării.

Această structură canonică trebuie detaliată pornind de la construirea unei scheme a lucrării care să cuprindă titlurile capitolelor și subcapitolelor. Schema lucrării a) facilitează delimitarea sferei de cercetare (astfel încât să poată fi evitate temele mult prea vaste care nu pot fi acoperite de o lucrare de licență sau disertație) și b) reprezintă planul de lucru ale cărui întrebări de cercetare ghidează demersul științific ajutând la profilarea firului roșu al lucrării.

În continuare vom caracteriza structura canonică a unei lucrări de licență/disertație.

A) În *Introducere* trebuie specificate, în mod obligatoriu, următoarele elemente:

- 1) importanța temei de cercetare și motivația studentei/studentului în alegerea temei,
- 2) întrebările de cercetare de la care pornește cercetarea,
- 3) metodologia utilizată,
- 4) structura pe capitole a lucrării de licență/disertație și o scurtă descriere a acestora,
- 5) bibliografia și documentarea pe care se va construi cercetarea.

B) *Corpul* lucrării de licență/disertație trebuie să fie constituit de elaborarea argumentelor subsumate întrebărilor de cercetare. Argumentele propuse trebuie să fie fundamentate metodologic, și, dacă este cazul, empiric. O trăsătură distinctivă a unui demers de cercetare cum este cel reprezentat de lucrarea de licență/disertație constă în elaborarea cu rigoare științifică a argumentelor propuse. Argumentele pot susține două tipuri de rezultate:

a) rezultate negative – a căror funcție este de a expune și critica deficiențele unei abordări sau ale unei teorii și

b) rezultate pozitive – a căror funcție este de a propune abordări originale, de a teoretiza anumite aspecte eludate, insuficient sau inadecvat analizate.

C) În *Concluzii*, studenta/studentul trebuie să indice care sunt rezultatele cercetării, care sunt răspunsurile la întrebările de cercetare propuse, ce limite au fost întâmpinate pe parcursul acestui demers de cercetare, dacă e cazul (de pildă, noutatea temei și lipsa unor cărți pe această temă) și modalitatea în care această cercetare deschide noi direcții de studiu care ar putea fi exploatate în viitor. De asemenea, studenta/studentul trebuie să precizeze semnificația rezultatelor obținute din perspectivă teoretică și/sau practică în contextul cercetărilor din domeniu. Acolo unde este cazul, studenții sunt încurajați să evalueze și prezinte impactul cercetării lor atât la nivel teoretic cât și practic.

Nota bene:

Exprimarea trebuie să dovedească însușirea unui limbaj de specialitate din domeniul în care se încadrează tema lucrării de licență sau disertație. Formulările adecvate sunt:

- demersul propus *analizează, tratează, descrie, explică etc.*;
- capitolul 1 *își propune prezentarea, analiza, observarea...etc.*;
- *datele au fost măsurate, extrase, verificate.*

Rolul coordonatorului

Pentru a surprinde mai bine rolul și limitele implicării coordonatorului în elaborarea lucrării de licență/disertație vom defalca și sintetiza principalele atribuții și limite ale implicării coordonatorului:

Principalele atribuții ale coordonatorului constau în:

- indicarea abordării și structurii lucrării;
- analiza și validarea abordării și argumentării teoretice;
- analiza și validarea demersului metodologic;
- sprijin în selectarea bibliografiei relevante;
- sprijin în analiza și interpretarea datelor;

- feedback cu privire la progres;
- formularea de opinii critice;
- evaluarea lucrării pe parcurs și formularea de sugestii cu privire la progresul necesar pentru finalizarea acesteia și prezentarea publică.

Coordonatorului nu îi revine responsabilitatea:

- de a căuta și oferi studenților bibliografia completă a lucrărilor de licență/disertație (ci doar de a orienta studenta/studentul în direcția unor lucrări relevante în domeniu). Studenții trebuie să identifice, să inventarieze și să citească lucrări de specialitate, articole științifice corespunzătoare disciplinei în care se încadrează propriul demers, care pot fi găsite atât în biblioteci, cât și în bazele de date internaționale (ex: *J-Stor*, *Ebsco*). Menționăm că accesul la aceste baze de date internaționale se face fie la sala de lectură a Bibliotecii Facultății de Studii Europene, fie la sala Multimedia a Bibliotecii Central Universitare Lucian Blaga);
- de a oferi informații de ordin administrativ (studenta/studentul are posibilitatea de a găsi aceste informații în Regulamentul de licență și disertație sau de a le obține de la secretariat);
- de a sintetiza, în locul studenților, partea teoretică a lucrării de licență sau a disertației, ci doar de a dirija studenții în acest sens;
- de a concepe, în locul studenților, partea analitică a lucrării de licență sau a disertației, ci doar de a coordona studenții în acest sens. În esență, studenții trebuie să aducă ceva nou în domeniul de studiu în care se încadrează lucrarea lor științifică, iar acest lucru este doar supervizat de către coordonator.

Conceperea și planificarea lucrării de licență/disertație

Conceperea lucrării de licență

Primul pas în conceperea lucrării de licență/disertație constă în familiarizarea cu domeniul de cercetare și terminologia de specialitate. Preambulul cercetării este reprezentat de încadrarea temei în domeniu de cercetare (relații internaționale, studii europene, științe politice, economie, științe juridice, sociologie, antropologie, istorie etc) și o bună operare cu terminologia de specialitate. În funcție de aceste repere se va face și contactarea

coordonatorului în vederea a) stabilirii titlului b) structurii generale a lucrării c) planului/design-ului de cercetare. După această etapă, studentul/studenta și coordonatorul vor identifica principalele surse bibliografice corespunzătoare fiecărei componente a structurii generale a lucrării. Apoi, se va stabili de comun acord un calendar pentru parcurgerea acestor prime liste bibliografice. După parcurgerea primei liste bibliografice se trece la discutarea abordării teoretice și a părții practice (dacă este cazul), se va completa bibliografia relevantă a ambelor segmente și se va formula detaliat structura lucrării de licență sau disertație. În următoarea etapă, studentul/studenta va elabora și transmite coordonatorului sinteza părții teoretice a lucrării; această etapă e urmată de analiza și reformularea, pe baza sugestiilor coordonatorului, a părții teoretice a lucrării. Odată încheiate aceste etape, atenția se va concentra asupra elaborării studiului de caz, respectiv, realizării părții aplicative/experimentale a lucrării. În această etapă, se colectează și analizează datele relevante pentru studiul de caz sau cele obținute în urma aplicației implementate, după care se trece la interpretarea datelor în contextul teoretic prezentat în prima parte a lucrării, iar apoi formularea concluziilor. Colectarea, analiza, interpretarea și formularea concluziilor se face în deplină rigoare metodologică, iar ultima etapă se realizează prin stabilirea cu coordonatorul a aspectelor metodologice și a concluziilor formulate.

Planificarea redactării lucrării de licență

În vederea respectării standardelor de timp și de calitate, este bine să luați în calcul următoarele repere:

A) Alegerea temei și a coordonatorului se face pe parcursul semestrului II al anului II de studiu (în perioada martie-iunie) în funcție de interesul de cercetare al studentului/studentei, sau cel mai târziu în semestrul I al anului III pe baza listei de teme afișate de coordonatori. Studenții trebuie să ia în calcul faptul că fiecare cadru didactic al Facultății de Studii Europene poate asuma un maxim de 10-12 lucrări de licență și un maxim de 4-5 disertații (totalul lucrărilor de licență și al disertațiilor coordonate de un profesor, în cadrul unei sesiuni de susținere a acestora, nu poate fi mai mare de 15).

B) Formularea titlului și a primei structuri a lucrării să se realizeze în maxim o lună de la alegerea coordonatorului.

C) Parcurgerea bibliografiei pentru partea teoretică: 1-2 luni.

D) Consultarea cu coordonatorul și analiza părții teoretice: 2-3 săptămâni – este ideal să se realizeze în paralel cu aprofundarea bibliografiei.

E) Abordarea studiului de caz sau a aplicației și colectarea, analiza, interpretarea și formularea concluziilor: 2-3 luni.

F) Consultarea cu coordonatorul și analiza studiului de caz sau a aplicației – 2-3 săptămâni.

G) Verificarea variantei finale – 2 – 3 săptămâni.

Nota bene!

- realizarea părții practice depinde și de factori externi controlului dvs. – planificați demersul din timp;
- redactarea finală a lucrării va dura cel puțin două săptămâni;
- fixați din timp calendarul consultațiilor cu profesorul coordonator – este necesară minim o întâlnire pe lună cu acesta.

Etape în redactarea lucrării de licență/disertație

Pentru eficientizarea demersului dumneavoastră vă propunem următorul algoritm de redactare a lucrării de licență/disertație:

1. Selectarea și revizuirea bibliografiei

- utilizați variate modalități de căutare și selectare a bibliografiei – biblioteci, baze de date online, site-uri acreditate etc.;
- studiați diferite abordări metodologice specifice tematicii dvs.;
- verificați dacă aveți la dispoziție suficiente surse bibliografice – discutați selecția dvs. finală (pe baza listei autor/concept, abordare teoretică) cu profesorul coordonator.

2. Parcurgerea bibliografiei

- construiți o corespondență între abordările teoretice sintetizate și/sau angajate în lucrarea dumneavoastră și cercetătorii care le-au propus și utilizat;
- construiți o corespondență între conceptele teoretice utilizate și cercetătorii care le-au teoretizat, analizat, criticat;
- realizați o hartă conceptuală a lucrării pornind de la bibliografie.

3. Analiza și redactarea părții teoretice

- expuneți într-un mod nedistorsionat toate abordările teoretice angajate;
- expuneți proporțional toate abordările teoretice angajate;
- în prezentarea abordărilor teoretice nu omiteți expunerea criticilor și semnalarea deficiențelor acestora;
- încercați să exemplificați într-un mod original utilizarea abordărilor teoretice expuse.

4. Redactarea și formularea detaliată a abordării metodologice

- selectați împreună cu coordonatorul bibliografia pentru partea de metodologie și începeți redactarea acestei părți;
- prezentați un cadru comprehensiv asupra diferitelor modalități de abordare a studiului de caz sau a aplicației temei dvs. de cercetare;
- analizați diferitele abordări metodologice prezentând punctele forte și deficiențele fiecăreia;
- argumentați opțiunea metodologică făcută de dumneavoastră;
- discutați cu coordonatorul abordarea metodologică pentru care optați și revizuiți partea metodologică, dacă se impune.

5. Derularea cercetării

- pe baza planului de cercetare adoptat, colectați, analizați și interpretați datele;
- precizați limitele demersului metodologic sau problemele de derulare a acestuia.

6. Colectarea și prelucrarea datelor

- din opțiunile delimitate de cadrul metodologic asumat, selectați cele mai fezabile metode de colectare a datelor;
- culegeți datele respectând integral și cu strictețe protocoalele metodologice;
- verificați de cel puțin două ori acuratețea și rigurozitatea datelor colectate cu profesorul coordonator și începeți prelucrarea acestora.

7. Redactarea părții practice și analiza datelor

- folosind instrumentarul metodologic asumat utilizați datele colectate pentru a infirma sau confirma anumite ipoteze de cercetare;

- folosiți atât formulări textuale cât și imagini, grafice, tabele care să prezinte rezultatele relevante ale cercetării și care să susțină demersul dvs. de cercetare, respectiv, interpretarea pe care o prezentați.

8. Interpretarea datelor

- este una din cele mai importante părți ale demersului dvs. și cea care prezintă cel mai mare interes în evaluarea lucrării dvs.;
- validați interpretarea datelor cu profesorul coordonator;
- evitați interpretările prea generale sau prea vagi;
- formulați interpretările în relație cu temele/ipotezele de cercetare și obiectivele cercetării.

9. Expunerea concluziilor

- concluziile trebuie să ofere o imagine de ansamblu asupra a) semnificației demersului dvs. în contextul cercetărilor din același perimetru, b) limitelor și valorii adăugate a cercetării și c) direcțiilor de cercetare care pot fi explorate ulterior pornind de la lucrarea dvs.;
- concluziile trebuie să precizeze explicit care sunt răspunsurile rezultate în urma cercetării dvs. la întrebările de cercetare.

PLANUL (DESIGNUL) CERCETĂRII

Ce este planul (designul) cercetării?

Planul cercetării reprezintă strategia de investigație adoptată pentru a oferi un răspuns calificat științific întrebărilor sau ipotezelor de cercetare. După cum se poate observa din această definiție, principalul factor care ghidează planul cercetării este constituit de întrebările, respectiv ipotezele de cercetare. Natura întrebărilor de cercetare sau a ipotezelor propuse cu privire la explicația anumit fenomen, determină, în cea mai mare măsură, adoptarea unei anumite strategii de cercetare. De exemplu, dacă dorim să investigăm impactul la nivelul unui județ sau la nivel național al unui program de reconversie profesională, atunci este recomandat să adoptăm o abordare cantitativă; dacă, în schimb, dorim să cercetăm practicile matrimoniale ale unei comunități marginale, atunci vom opta pentru o abordare calitativă. Diferența dintre cele două abordări se poate observa în privința informației culese: într-o abordare cantitativă, informația este precisă, replicabilă și ușor utilizabilă pentru generalizări, dar caracterizează anumite aspecte superficiale ale fenomenului studiat, pe când într-o abordare calitativă informația vizează straturi mai profunde ale fenomenului studiat, dar este imprecisă, greu de replicat și neeligibilă pentru generalizări.

Elaborarea întrebărilor și ipotezelor de cercetare

În general, întrebările și ipotezele de cercetare sunt consecințele unor probleme sau dificultăți de evaluare și analiză a anumitor fenomene în cadrul anumitor teorii. Această caracteristică nu este specifică științelor socio-umane, ci reprezintă principalul motor al evoluției științelor tari. De exemplu, principalii piloni ai fizicii contemporane, teoria relativității și mecanica cuantică, au fost elaborați în urma sesizării unor deficiențe explicative și predictive ale mecanicii galileo-newtoniene în ceea ce privește anumite fenomene, precum periheliul planetei Mercur sau efectul fotoelectric. În științele sociale, de asemenea, sesizarea unor neconcordanțe între explicațiile și predicțiile pe care o teorie le presupune și fenomenul

investigat reprezintă un factor important de generare a întrebărilor și ipotezelor de cercetare. De exemplu, teoria realismului structural a lui Kenneth Waltz l-a determinat pe acesta să prezică în 1993 că Germania și Japonia vor deveni în scurt timp state nucleare și că NATO se va destrăma ca urmare a prăbușirii Uniunii Sovietice. Ambele predicții s-au dovedit false, așa că investigarea cauzelor acestor neconcordanțe și elaborarea unor modele explicative și predictive alternative au devenit teme de cercetare.

Un alt factor important de generare a întrebărilor de cercetare îl reprezintă investigarea în profunzime a unui fenomen, a cauzelor care îl produc și a explicației acceptate cu privire la producerea acestuia. Scrutarea analitică a unui fenomen produce adeseori o schimbare semnificativă a modului în care fenomenul este perceput, evaluat și interpretat. De pildă, fără a fi corolarul unei anumite teorii politice, este îndeobște asumată existența unui dezinteres crescător și cuprinzător în activismul civic și politic din multe state occidentale. Unele studii ale acestui fenomen, însă, precum cel al lui Pippa Norris, în cartea sa, *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*¹, contestă această asumție, pe baza unei cercetări laborioase asupra unor indicatori ai implicării politice din 193 de țări.

Nota bene:

1) Sursele întrebărilor și ipotezelor de cercetare discutate mai sus nu constituie o listă exhaustivă a factorilor care generează întrebările de cercetare.

2) După cum subliniam și în capitolul I, dezvoltarea întrebărilor și ipotezelor de cercetare are loc după însușirea temeinică a cadrului teoretic în care fenomenul este evaluat.

Pe lângă întrebările și ipotezele de cercetare, adoptarea unui plan de cercetare este influențată de resursele disponibile pentru întreprinderea cercetării, fie că aceste resurse au un caracter economic, cum ar fi fondurile disponibile, sau un caracter mai abstract, precum timpul de evaluare și analiză. Să presupunem că Ministerul Educației dorește să afle impactul unui program de învățământ axat pe dezvoltarea unei conștiințe a identității europene asupra toleranței elevilor și solicită evaluarea acestui impact în trei luni. Deși, în mod obișnuit, o astfel de investigație este gestionată cantitativ, timpul scurt de evaluare va determina adoptarea unor metode calitative, de exemplu organizarea unor focus grupuri în diferite zone ale țării și analiza corespunzătoare a rezultatelor. După cum menționam mai sus, resursele financiare și umane disponibile pentru efectuarea cercetării influențează, de asemenea, adoptarea unui plan al cercetării.

---

¹ Pippa Norris, *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*, Cambridge UK: Cambridge University Press, 2002.

Un alt factor care determină alegerea planului de cercetare este reprezentat de pregătirea și abilitățile cercetătorului. De exemplu, un cercetător în științe politice cu abilități de statistician va fi înclinat să se concentreze pe un tip de probleme care solicită un plan de cercetare experimental sau cvasiexperimental, un economist va fi înclinat să dezvolte modele matematice ale fenomenului studiat, un specialist în teoria jocurilor va analiza conflictele folosind instrumentarul teoriei jocurilor, pe când un antropolog va prefera observația participativă, iar un istoric analiza de arhivă și/sau analiza documentelor.

Anumite discipline, precum științele politice, relațiile internaționale etc. se pretează la abordări metodologice diferite, folosind atât un instrumentar calitativ cât și unul cantitativ, așa că nu e surprinzător să găsim în aceste domenii, chiar în cadrul aceluiași studiu, abordări metodologice diferite, capabile să surprindă mai acurat fenomenul investigat.

Rezumat:

- A. Planul cercetării reprezintă strategia de investigație adoptată pentru a oferi un răspuns calificat științific întrebărilor sau ipotezelor de cercetare.

- B. Designul (planul) cercetării este determinat de:
  - (i) natura întrebărilor și ipotezelor de cercetare
  - (ii) resursele disponibile pentru realizarea cercetării
  - (iii) pregătirea și abilitățile cercetătorului

Funcțiile planului cercetării

Principalele funcții ale planului cercetării sunt (I) de a operaționaliza întrebările de cercetare într-o strategie riguros articulată de culegere și analiză a datelor și (II) de a asigura că aceste proceduri sunt adecvate pentru a oferi răspunsuri valide științific problemelor de cercetare investigate.

Dintre cele două funcții, ponderea cea mai mare o are a doua funcție, deși procesul de operaționalizare a întrebărilor de cercetare reprezintă un element cheie în elaborarea planului cercetării.

(I) Operaționalizarea este procesul prin care întrebările sau ipotezele de cercetare primesc o dimensiune practică, mai precis, sunt formulate în așa fel încât să poată fi implementate, testate și verificate, sau experimentate. În acest sens, devine capitală sarcina de elaborare și definire a conceptelor care constituie instrumentul teoretic de analiză.

Așadar, un prim pas în procesul de operaționalizare este reprezentat de *precizarea cadrului teoretic* în care se desfășoară analiza. Fără a insista asupra importanței cadrului teoretic, menționăm că analiza oricărui fenomen, fie el social sau fizic, se poate realiza doar într-un context teoretic. În lipsa unui cadru teoretic, nu putem vorbi, propriu-zis, de fenomene, cu atât mai puțin de întrebări sau ipoteze de cercetare. Această conștientizare constantă a lentilelor teoretice prin care analizăm un fenomen impune, pe de-o parte, identificarea limitelor cercetării, pe de altă parte, problematizarea semnificației rezultatelor obținute și distorsiunilor inerente utilizării instrumentarului teoretic.

Precizarea cadrului teoretic presupune:

(i) definirea conceptelor semnificative din întrebările sau ipotezele de cercetare, concepte cunoscute în literatura de specialitate drept *variabile* și

(ii) identificarea *unităților de analiză*.

În continuare vom profila aceste două elemente constitutive ale procesului de operaționalizare, remarcând, în prealabil, că variabilele și unitățile de analiză se determină reciproc.

(i) În general, *variabilele sunt definite drept acele caracteristici sau trăsături care diferă de la o unitate la alta*. În scopul operaționalizării întrebărilor și ipotezelor de cercetare este benefic să distingem între două tipuri de variabile: *variabile independente* și *variabile dependente*. Să detaliem ce sunt variabilele independente și cele dependente.

Variabilele independente reprezintă acei factori autonomi care determină sau influențează anumite caracteristici sau fenomene – reprezentate de variabilele dependente. De pildă, dacă caracteristica pe care dorim să o investigăm este *venitul salarial*, atunci un factor care influențează venitul salarial este *nivelul de educație*; în consecință, vom considera că *nivelul de educație* este o *variabilă independentă* (evident, față de variabila *venitul salarial*).

Variabilele dependente reprezintă acele caracteristici a căror manifestare este determinată sau influențată de anumiți factori – reprezentați de variabilele independente. În exemplul precedent, după cum se poate observa, *variabila dependentă* este reprezentată de *venitul salarial*.

Nota bene:

a) Variabilele dependente și independente sunt concepte corelative (fiecare se definește prin apel la cealaltă)

b) Dependența și independența variabilelor sunt relative; o variabilă independentă relativ la o anumită caracteristică sau la un anumit fenomen investigat poate deveni o variabilă dependentă în cadrul altui studiu. De exemplu, variabila independentă nivel de educație (relativ la variabila venit salarial) poate deveni, într-un alt studiu, o variabilă dependentă.

(ii) *Unitățile de analiză reprezintă entitățile care posedă caracteristicile analizate.* Mai colocvial, unitățile de analiză sunt *ce-ul* și *cine-le* analizat din perspectiva unei caracteristici sau variabile. În acest sens, vorbim despre unitățile de analiză ca despre obiecte-suport ale caracteristicii sau însușirii examinate. Circumscrierea și identificarea explicită a unităților de analiză au un rol determinant în clarificarea demersului științific în general și a obiectivelor cercetării în particular. Fără pretenții de exhaustivitate, prezentăm mai jos câteva tipuri de unități de analiză frecvent întâlnite în științele sociale.

Unitățile de analiză pot fi: a) indivizi umani, b) grupuri sau colectivități (precum familia, gospodăria etc.), c) instituții și organizații (precum universitățile, primăriile, băncile, firmele, partidele politice etc.), d) interacțiuni sociale (căsătorii, divorțuri, arestări, manifestații, schimburi de emailuri, certuri etc.), e) artefacte sociale (articole, cărți, ziare, programe TV, glume etc.). Fiecare dintre aceste unități este sediul unei caracteristici sau variabile de interes. De pildă, indivizii reprezintă unitatea de analiză pentru caracteristici precum vârsta, înălțimea, greutatea, genul, profesia etc., o colectivitate precum familia reprezintă unitatea de analiză pentru caracteristici de tipul numărul de membri, numărul de copii, venitul mediu etc, instituțiile și organizațiile sunt unitatea de analiză pentru variabile precum regimul de finanțare, domeniul de manifestare al autorității, profitul, ideologia etc., căsătoria reprezintă unitatea de analiză pentru o caracteristică precum tipul ceremoniei, ziarele sau programele TV pentru prezentarea și analiza unei teme politice sau a unui eveniment etc.

Nota bene:

Unitatea de observație și unitatea de analiză nu coincid. Unitatea de observație este entitatea de la care informația este culeasă. Unitatea de analiză este entitatea căreia îi putem atribui caracteristica studiată. De exemplu, dacă variabila de interes este venitul mediu al unei familii, unitatea de observație este individul (culegerea datelor se efectuează de la membrii familiei), dar unitatea de analiză este familia (familia posedă un venit mediu, nu membrii acesteia).

Un *al doilea pas* în procesul de operaționalizare constă în *identificarea indicatorilor care permit implementarea, verificarea și experimentarea ipotezelor și întrebărilor de*

cercetare. De pildă, pentru a compara euroscepticismul membrilor Parlamentului European cu euroscepticismul membrilor parlamentelor naționale, Richard S. Katz, în studiul „Euroscepticism in Parliament: A Comparative Analysis of the European and National Parliaments”², a operaționalizat variabila euroscepticism prin intermediul a patru indicatori (prezentați sub forma a patru întrebări dintr-un chestionar) care surprind pe scale nuanțate atitudinea parlamentarilor respondenți față de a) lărgirea Uniunii Europene, b) creșterea autorității și responsabilităților Uniunii Europene, c) deciziile Uniunii Europene relativ la interesele țării sale d) păstrarea monedei naționale sau adoptarea monedei unice.

(II) A doua funcție a planului sau designului cercetării este validarea și verificarea articulării în deplină rigoare științifică a concluziilor și răspunsurilor oferite în studiul desfășurat. Nu vom insista asupra importanței acestui pas, dar vom menționa principalul risc implicat în eludarea acestuia: acela de a rata obiectivul sau sarcina cercetării prin elaborarea de răspunsuri inadecvate sau nefundamentate, pe scurt, de pseudo-răspunsuri. Pentru a preveni acest lucru trebuie să ne concentrăm, în primul rând, asupra stabilirii adecvării metodelor și procedeele utilizate în identificarea unui răspuns pertinent și, în al doilea rând, asupra verificării adecvării relației dintre conceptele/variabilele implicate în întrebările de cercetare și indicatorii identificați drept expresii empirice (observabile și măsurabile) ale acestora. Stabilirea adecvării metodelor și procedeele ne va feri de investigarea fenomenelor cu instrumente nepotrivite, de pildă, să aplicăm un chestionar (tipic pentru anumite societăți și culturi – cum este cea occidentală) unui trib de indigeni din bazinul Amazonului, sau să investigăm cu mijloace statistice relațiile din cadrul unui astfel de trib. Aceasta în cazuri extreme. În cel mai multe situații, designul cercetării ne va permite să alegem metodele potrivite pentru atingerea obiectivului cercetării. De pildă, dacă ne propunem să investigăm un fenomen la nivelul unei întregi populații, surprins în cadrul studiului printr-o variabilă cantitativă, nu vom apela în designul cercetării la colectarea datelor prin tehnici de eșantionare nealeatoare, de tipul bulgăre de zăpadă sau focus grup. În cel mai bun caz, însă, adecvarea metodelor și procedeele ne va feri să vânam țânțari cu tunul (să utilizăm metode prea puternice în raport cu obiectivul cercetării) sau să săpăm grădina cu bisturiul (să utilizăm instrumente prea fine în raport cu scopul cercetării).

Verificarea adecvării relației dintre concepte/variabile și indicatori presupune să ne asigurăm că nu am operaționalizat un alt concept, că nu am operaționalizat aspectele

---

² Richard S. Katz, „Euroscepticism in Parliament: A Comparative Analysis of the European and National Parliaments” în Paul Taggart și Aleks Szczerbiak (eds.), *Opposing Europe: The Comparative Party Politics of Euroscepticism in Europe*, Vol. 2: *Case Studies and Country Surveys*, Oxford: Oxford University Press, 2008.

superficiale ale unui concept și, în consecință, nu am surprins semnificația analitică a conceptului sau că am operaționalizat prea grosier conceptul. Pentru a diminua aceste riscuri, este benefic să adoptăm câteva procedee de validare și verificare. De pildă, dacă studiul presupune un design experimental sau cvasiexperimental (despre care vom vorbi ceva mai jos), atunci validarea trebuie făcută recursiv experimental. În cazul în care studiul este de altă natură, atunci validarea și verificarea indicatorilor trebuie făcută atât de sus în jos, pornind de la conceptele proxime ale conceptului operaționalizat spre indicatori cât și de jos în sus, pornind la indicatori spre concepte și variabile.

Rezumat:

1) Funcțiile designului/planului cercetării sunt:

- (i) de a operaționaliza întrebările de cercetare într-o strategie riguroasă de culegere și analiză a datelor și
- (ii) de a asigura că procedurile de culegere și analiză a datelor sunt adecvate pentru a oferi răspunsuri valide științific problemelor de cercetare investigate.

2) Operaționalizarea întrebărilor de cercetare presupune:

- (i) precizarea cadrului teoretic/conceptual care se realizează prin:
  - definirea *variabilelor independente și dependente*
  - identificarea *unităților de analiză*
- (ii) identificarea indicatorilor care permit implementarea, verificarea și experimentarea ipotezelor și întrebărilor de cercetare.

3) Validarea și verificarea procedurilor și metodelor utilizate în cercetare presupune:

- (i) stabilirea adecvării instrumentelor de analiză pentru scopul cercetării
- (ii) verificarea și adecvarea relației dintre conceptele/variabilele implicate în întrebările de cercetare și indicatorii corespunzători.

Tipuri de plan/design de cercetare

Planurile de cercetare pot fi clasificate în funcție de diferite criterii și, chiar în cazul adoptării aceluiași criteriu, nu există clasificări unice; în cel mai bun caz, putem vorbi de clasificări larg acceptate. De pildă, în funcție de metodele de colectare și analiză a datelor distingem între planuri (design-uri) de cercetare cantitativă și planuri (design-uri) de cercetare calitativă. În continuare, vom prezenta cele mai utilizate planuri de cercetare.

1) Plan/design descriptiv de cercetare

În cadrul unui design descriptiv de cercetare interesul investigației este reprezentat de surprinderea unui anumit fenomen, mai precis, de determinarea caracteristicilor fenomenului. În acest sens, se spune despre designul descriptiv de cercetare că răspunde întrebărilor de tipul „care sunt (caracteristicile fenomenului)?”, „care este (trăsătura fenomenului)?” etc. De exemplu, dacă obiectivul cercetării este determinarea gradului de euroscepticism al românilor, vom adopta un design descriptiv pentru a afla care este opinia și percepția românilor în legătură cu proiectul Uniunii Europene. După cum se poate observa, în cadrul designului descriptiv, variabilele nu sunt controlate de cercetător, ceea ce înseamnă că studiul oferă doar o imagine asupra unui fenomen, dar nu contribuie la identificarea și verificarea cauzelor acestuia. Modalitățile tradiționale de implementare a designului descriptiv cantitativ sunt: i) prin observație și ii) prin anchete și/sau sondaje. În cercetările de factură calitativă, implementarea designului descriptiv se realizează, frecvent, prin intermediul studiului de caz.

2) Plan/design corelațional de cercetare

Planul/designul corelațional de cercetare presupune investigarea relațiilor dintre două sau mai multe variabile. Nici în acest design cercetătorul nu controlează variabilele, așa că studiul nu permite explicarea mecanismului cauzal dintre variabile, ci doar stabilirea existenței sau inexistenței unei corelații între acestea. De pildă, bănuim că există o relație între produsul intern brut și consumul de energie (ambele pe cap de locuitor) în cadrul statelor Uniunii Europene, așa că, pentru a verifica ipoteza noastră, vom adopta un design corelațional de cercetare. Limita acestui design, însă, ne va împiedica să stabilim ce relația de cauzalitate există între cele două variabile. Tot ceea ce putem proba, în cadrul acestui design, este existența respectiv inexistența unei astfel de corelații.

3) *Plan/design experimental de cercetare*

În cadrul unui planul sau design experimental de cercetare testăm relația de cauzalitate dintre variabile. Prin urmare, într-un design experimental, cercetătorul controlează variabilele și stabilește existența/inexistența unor relații cauzale între variabile. De exemplu, vom adopta un design experimental de cercetare dacă dorim să determinăm impactul unui program educațional, sau efectele unui medicament. Evident, într-un astfel de design, cercetătorul manipulează variabilele și condițiile experimentului. Designul experimental reprezintă modalitatea cea mai riguroasă de a testa ipoteze și a determina relații cauzale.

4) *Plan/design comparativ de cercetare*

Planul sau designul comparativ de cercetare presupune investigarea raportului și/sau relațiilor cauzale dintre variabile prin analiza unor cazuri similare. Există două tipuri mari de design-uri comparative de cercetare: cele bazate pe *similaritate* și cele bazate pe *diferență*. Într-un *design comparativ bazat pe similaritate*, considerăm cazuri cât mai diferite din punctul de vedere al unei anumite caracteristici suspectate drept cauză (variabila independentă) și cu un grad de similaritate cât mai ridicat în privința altor caracteristici (alte variabile care intervin – variabile fundal). Într-un *design comparativ bazat pe diferență*, considerăm cazuri cât mai diferite din punctul de vedere al variabilelor fundal și cât mai similare din punctul de vedere al variabilelor independente. Evident, în ambele designuri comparăm efectele variațiilor unor variabile (variabile fundal sau variabilelor independente) asupra variabilei dependente. Logicile celor două design-uri sunt, credem, ușor de sesizat. În primul caz este vorba de o *logică a eliminării*: în condițiile în care variabilele fundal sunt păstrate (cât mai) constant, dar variem cât se poate de mult variabila independentă, dacă fenomenul (surpins de variabila dependentă) apare în anumite cazuri, iar în altele nu, atunci putem exclude variabilele fundal ca posibile cauze ale acestuia și să considerăm variabila independentă drept cauză. În cel de-al doilea caz, avem o *logică a concordanței*: în condițiile în care variabilele fundal sunt (cât mai) diferite, iar variabilele independente cât mai similare, dacă în toate cazurile analizate e prezent efectul sau fenomenul, atunci variabila independentă este, foarte probabil, cauza acestuia.

Să presupunem că dorim să investigăm impactul sistemului electoral asupra reprezentării sexelor în parlament și bănuim că un sistem electoral proporțional asigură o reprezentare mai echilibrată. Variabila independentă, în acest caz, este sistemul electoral, variabila dependentă este reprezentarea sexelor în parlament, iar variabilele fundal sunt toate

variabilele care țin de cultura politică, legislație, partide etc. Într-un design comparativ bazat pe similaritate ne vom concentra asupra identificării unor regiuni sau state în care variabilele fundal – cultura politică, tipurile de partide, legislația etc – să fie cât mai similare, iar variabila independentă cât mai diferită, în acest caz, sistemele electorale din aceste state să fie cât mai diferite. Un exemplu adecvat de analiză ar fi să comparăm diferite regiuni ale Marii Britanii pentru că variabilele fundal au un grad ridicat de similaritate pe când sistemele electorale din aceste regiuni sunt diferite. În acest context, condițiile de aplicabilitate ale unui design comparativ bazat pe similaritate sunt îndeplinite, ceea ce ne va permite să testăm ipoteza conform căreia sistemele reprezentative tind să aibă cea mai echilibrată reprezentare a sexelor în parlament prin observarea existenței unei corelații între reprezentarea echilibrată a sexelor în parlament și sistemul electoral proporțional din regiunile analizate.

Să presupunem că dorim să investigăm ipoteza răspândită cu privire la comportamentul electoral, respectiv că votanți reeleg partidul sau coaliția aflată la guvernare în funcție de performanțele economice ale acestuia/acesteia. Dacă adoptăm un design comparativ bazat pe diferențe, atunci vom selecta și compara cazurile în care variabila independentă – performanțele economice ale unui guvern – este cât mai similară, iar variabilele fundal sunt cât mai diferite. De exemplu, vom alege state din Europa și America de Sud în care performanțele economice ale guvernelor au fost similare, dar care sunt, din perspectiva altora caracteristici (sociale, culturale etc, adică variabilele fundal) cât mai diferite. Dacă remarcăm între aceste cazuri o tendință de a relege partidul sau coaliția de guvernare, atunci, foarte probabil, performanțele economice determină comportamentul electoral al votanților.

5) *Plan/design de studiu de caz*

Designul de studiu de caz presupune investigarea în profunzime a unui eveniment, a unui stat, a unei comunități, instituții, politici instituționale etc., generic, a unei situații sau caz în decursul unei perioade mai îndelungate de timp.

În general, designul de studiu de caz are două funcții majore: a) o funcție prospectivă și descriptivă, prin care studiul de caz devine fundamentul formării ipotezelor sau investigării unui fenomen mai general etc. și b) o funcție de control sau examinare prin care verificăm ipotezele propuse sau teoriile angajate în explicarea unui fenomen mai general, instanțiat printr-un caz, adeseori deviant. Studiul de caz utilizat în scopul infirmării unei ipoteze sau teorii este cunoscut drept *studiu critic de caz*. Pentru a exemplifica prima funcție menționăm

că studiul de caz al lui William Foote Whyte³ despre relațiile sociale din cadrul unei găști din Boston, alături de care și-a petrecut patru ani, a furnizat informații vitale cu privire la relațiile sociale și stabilirea ierarhiilor în cadrul găștilor. Un exemplu de studiu critic de caz este cel întreprins de John H. Goldthorpe⁴ și colegii săi, prin care testau valabilitatea tezei conform căreia salariile mari și creșterea nivelului de trai determină muncitorii să adopte valori conservatoare în detrimentul celor sociale. Goldthorpe și colegii săi au studiat trei grupuri de muncitori din același oraș cu o condiție financiară foarte bună și în plină ascensiune socială. Studiul lor de caz a infirmat, însă, teza în discuție.

Rezumat:

Tipuri de planuri/designuri de cercetare:

- 1) *Plan/design descriptiv de cercetare*
- 2) *Plan/design corelațional de cercetare*
- 3) *Plan/design experimental de cercetare*
- 4) *Plan/design comparativ de cercetare*
- 5) *Plan/design studiu de caz*

---

³ William Foote Whyte, *Street Corner Society: The Social Structure of an Italian Slum*, Ediția a patra, Londra: University of Chicago Press, 1993.

⁴ John H. Goldthorpe *et al.*, *The Affluent Worker: Political Attitudes and Behaviour*, Cambridge: Cambridge University Press, 1969.

METODE DE CULEGERE ȘI ANALIZĂ A DATELOR

Metodele utilizate în științele sociale se împart tradițional în metode și tehnici cantitative respectiv calitative de cercetare. Fiecare dintre aceste metode conține *tehnici de culegere sau colectare a datelor* și *tehnici de analiză a datelor*. Datele culese prin aceste metode pot surprinde evoluția unui fenomen, instituții etc. într-o anumită perioadă, caz în care spunem că avem de-a face cu *studii longitudinale*, sau pot fi limitate la un „instantaneu” temporal, la înregistrarea într-o perioadă foarte scurtă de timp⁵ a caracteristicilor unui fenomen, caz în care vorbim despre *studii transversale*.

Înainte de prezentarea analitică a principalelor metode cantitative și calitative de colectare și analiză a datelor, vom enumera câteva abordări euristice semnificative implicate în investigațiile care subîntind lucrările de licență și disertație.

Abordări ale temei de cercetare⁶

Abordarea explorativă

Abordarea exploratorie este folosită atunci când avem de a face cu chestiuni complet noi; fie că este vorba despre domenii de cercetare despre care există puține date și informații, fie că este vorba despre un mod complet nou de abordare (atunci când un autor încearcă să propună o paradigmă nouă de raportare la un obiect de studiu sau când fenomenul investigat nu a mai fost abordat într-un mod științific).

Abordarea descriptiv-empirică

Abordarea descriptiv-empirică este folosită atunci când demersul metodologic al culegerii datelor este unul prioritar. Aceasta presupune descrierea sistematică a unui fenomen,

---

⁵Vorbim despre o perioadă scurtă relativ la alte repere, cum ar fi intervalele obișnuite din cadrul unui studiu longitudinal, sau dimensiunea fenomenului investigat, de exemplu.

⁶ Acest subcapitol are la bază structura și informația oferită de ghidul de elaborare a lucrării de licență al S.N.S.P.A. elaborat de conf. dr. Andrei Țăranu, conf. dr. Remus Pricopie, drd. Roxana Cuciumeanu, drd. Alexandru Gabor sub coordonarea conf. dr. Alfred Bulai.

mecanism social sau proces, pe baza datelor culese prin utilizarea diverselor metode calitative sau cantitative. Finalitatea acestei abordări este formularea unor observații și concluzii despre fenomene care nu sunt direct observabile sau testarea empirică a unor teze sau modele teoretice (A se consulta designul descriptiv de cercetare).

Abordarea comparativă

Abordarea comparativă este folosită atunci când avem în vedere identificarea asemănărilor și diferențelor la nivelul unor societăți, comunități, grupuri, instituții sau organizații, ori la nivelul unor fenomene sau procese particulare, oferind posibilitatea clasificărilor pe baza unui anumit număr de variabile (A se consulta designul comparativ de cercetare).

Abordarea istorică-interpretativă

Abordarea istorică este folosită atunci când avem în vedere procesele. Analiza istorică trebuie să se concentreze asupra contextului în care s-au petrecut faptele analizate, a semnificației create de contextul respectiv și transformarea acestora în timp. Se pot folosi metode specifice de lucru cum ar fi istoriile orale culese prin interviuri, istoriografia și analiza documentelor.

Metode cantitative de culegere a datelor

Principalele metode și tehnici cantitative de culegere a datelor sunt *observația*, *ancheta* și *experimentul*.

Observația

În cazul observațiilor, cercetătorul înregistrează pasiv anumite date despre un fenomen fără a interveni sau a investiga activ fenomenul observat. Această tehnică de culegere a datelor este rudimentară, dar nu irelevantă sau inutilă. Totuși, limitările sale majore provin din pasivitatea înregistrării observațiilor: nu se solicită informații, nu se manipulează factori, prin urmare informațiile culese sunt precare.

Ancheta (sociologică)

Ancheta este, de departe, cea mai importantă și frecvent utilizată tehnică de culegere a datelor. Nu vom insista asupra diferitelor tipologii ale anchetei ci vom căuta să precizăm ce este și ce informații se culeg într-o anchetă. Ancheta reprezintă o metodă de culegere a unor date de la anumiți indivizi selectați conform unor proceduri riguroase de eșantionare prin

intermediul chestionarului. Procedura de eșantionare ne asigură că indivizii chestionați formează un eșantion reprezentativ al populației din care provin.

Chestionarul, așadar, reprezintă instrumentul de investigație al anchetei. Chestionarul se prezintă sub forma unei serii de întrebări care vizează, în general, una sau mai multe dintre următoarele caracteristici: a) caracteristici sociodemografice (sex, vârstă, stare civilă etc), b) caracteristici socioprofesionale (profesie, vechime etc), c) caracteristici sociale (mediu de proveniență, statut social etc), d) caracteristici economice (salariu, venit, cheltuieli etc) și e) atitudini, percepții asupra unor fenomene, evenimente, instituții etc.

În acest punct al discuției este util să introducem distincția dintre o *anchetă* și un *sondaj*: în linii mari, diferența constă în caracterul predominant obiectiv al anchetei, centrat pe culegerea caracteristicilor sociodemografice, socioprofesionale, sociale sau economice pe când sondajul este orientat cu predilecție spre reperarea atitudinilor, percepțiilor, intențiilor indivizilor, așadar sondajul vizează componente mai subiective. Desigur, această diferență nu este singura distincție dintre sondaj și anchetă și nu presupune lipsa totală a celeilalte componente: într-o anchetă se pot cuantifica atitudini și percepții, la fel cum într-un sondaj sunt prezente caracteristici sociodemografice, socioprofesionale etc. Diferența vizează accentul pus pe cele două componente.

Experimentul

Experimentul reprezintă metoda cea mai riguroasă științific de a colecta informații. În cadrul unui experiment, cercetătorul nu doar înregistrează caracteristicile de interes ale unui fenomen, ci manipulează factorii determinanți ai acestuia. Controlul factorilor tradus prin controlul variabilelor independente definește experimentul. Detalii cu privire la natura și funcția experimentului în științele sociale se găsesc în secțiunea *design-ul experimental* din capitolul *Design-ul cercetării*.

Metode matematice și cantitative de analiză a datelor

Metodele cantitative de analiză sunt formate din mulțimea tehnicilor matematice utilizate pentru a examina datele (indiferent de proveniența sau natura acestora, cantitative sau calitative). Cele mai importante tehnici matematice utilizate țin de (I) *statistică*, (II) *teoria jocurilor* și (III) *analiza de rețea*.

(I) Tehnici statistice

Tehnicile statistice de analiză sunt, de regulă, divizate în două mari părți: metode și tehnici ale *statisticii descriptive* și metode și tehnici ale *statisticii inferențiale*.

1) *Statistica descriptivă* conține acele proceduri de analiză prin care se determină și prezintă anumite caracteristici ale datelor analizate. Caracteristicile determinate sintetizează anumite aspecte ale structurii datelor și se prezintă sub forma unor indicatori ai (A) tendinței centrale, (B) ai împrăștierii sau dispersiei și (C) ai distribuției datelor.

A. Indicatori ai tendinței centrale:

- a) *Media aritmetică* este aceea valoare care se obține împărțind suma tuturor valorilor la numărul acestora
- b) *Mediana* este valoarea pe care o are individul statistic situat în centrul datelor (seriei) statistice ordonate, adică valoarea față de care numărul valorilor mai mici este egal cu numărul valorilor mai mari.
- c) *Modul* este valoarea cea mai frecventă a unor date (unei serii) statistice.

B. Indicatori de împrăștiere (dispersie)

Fără a intra în detaliile matematice ale definiției indicatorilor de împrăștiere îi vom menționa pe cei mai relevanți și frecvenți utilizați:

- a) *Indicele lui Gini* este media diferențelor tuturor perechilor de valori diferite două câte două ale datelor (seriei).
- b) *Abaterea medie față de o anumită valoare a*: media diferențelor absolute (în modul) ale tuturor valorilor datelor (seriei) față de o anumită valoare a care poate să aparțină datelor (seriei) statistice sau nu.
- c) *Varianța*: media pătratelor diferențelor tuturor valorilor față de media valorilor datelor sau seriei statistice.
- d) *Abaterea standard*: rădăcina pătratică a varianței.

C. Distribuția de frecvențe și indicatori ai formei distribuției

Distribuția frecvențelor valorilor se prezintă, în general, sub o formă tabelară, cunoscută ca *tabel de frecvențe*, căreia i se asociază, pentru a surprinde mai bine structura datelor, o formă grafică. În ceea ce privește forma grafică putem opta pentru un *grafic de tip plăcintă* (*pie chart*) sau un grafic cu batoane sau dreptunghiuri numit *histogramă*. Dacă vă adresați unui public larg, nespecializat și nu comparați indicatori, atunci vă recomandăm folosirea graficului plăcintă, fiind mai intuitiv. Dacă vă adresați unui public specializat și/sau comparați indicatori, recomandăm utilizarea histogramelor.

a) *Indicatori de oblicitate (skewness)*: măsoară simetria unei distribuții de date față de valorile centrale, îndeosebi față de medie.

b) *Indicatori de boltire (kurtosis)*: măsoară diferența de înălțime a unei distribuții de date față de distribuția normală.

2) *Statistica inferențială* cuprinde acele tehnici de analiză a datelor prin care generalizăm la nivelul populației rezultatele obținute la nivelul unui eșantion reprezentativ. Cele mai comune tehnici de generalizare sunt cele reprezentate de:

a) *Estimarea mediilor*: pornind de la o valoare medie obținută la nivelul unui eșantion determinăm cu un anumit nivel de încredere intervalul de confidență pe care se găsește parametrul la nivelul populației.

b) *Estimarea proporțiilor*: pornind de la o proporție obținută la nivelul unui eșantion determinăm cu un anumit nivel de încredere intervalul de confidență pe care se găsește parametrul la nivelul populației.

În cadrul statisticii inferențiale se disting o serie de tehnici de verificare a ipotezelor reunite sub denumirea de teste de semnificație statistică (Z , t , χ^2 (hi pătrat) ANOVA etc)

c) *Teste de semnificație statistică*: utilizate pentru a determina în termeni probabilistici dacă diferența dintre două sau mai multe mărimi dintre care cel puțin una a fost obținută la nivel de eșantion este reală sau datorată fluctuației de eșantionare. Interpretarea adecvată a acestor teste se face în termenii probabilităților condiționate: „în condițiile în care adoptăm ipoteza nulă (adică presupunem că diferența dintre mărimi este datorată fluctuației de eșantionare), probabilitatea să obținem diferența observată dintre mărimi este de $x\%$ ”.

După cum se poate observa, testele de semnificație vizează verificarea semnificației statistice a diferenței dintre două sau mai multe mărimi. Arsenalul metodelor cantitative de analiză nu este epuizat, însă, de aceste tehnici. Metodele cantitative de analiză au fost îmbogățite cu tehnici matematice puternice, cum sunt îndeosebi cele de analiză multivariată, pentru stabilirea și testarea asocierii a două sau mai multe mărimi.

d) *Asocierea variabilelor*: utilizate pentru a determina stabili atât asocierea a două sau mai multe variabile cât și intensitatea acesteia, pentru fiecare tip de combinații de variabile (nominale, ordinale, cantitative). *Metodele de bază* utilizate vizează asocierea variabilelor calitative dihotomice (coeficienții ϕ , Y și Q), categoriale (coeficienții C , V , λ , τ), ordinale (coeficienții τ , γ și d), cantitative (coeficientul de corelație r , regresia liniară etc). *Metodele avansate de cercetare* sunt reunite sub

denumirea de *analiză multivariată* și reprezintă o extensie a tehnicilor și metodelor de bază prin includerea unui număr mai mare de variabile și investigarea relațiilor dintre acestea. Tehnicile de analiză multivariată sunt clasificate în

- (i) *tehnici de dependență* (*analiză path, analiză logliniară, regresie multiliniară, MANOVA* etc) folosite pentru explicația sau predicția unei/unor variabile dependente în termenii unor variabile independente.
- (ii) *tehnici de interdependență* (*analiza factorială, analiza cluster* etc) folosite pentru degajarea structurii datelor analizate prin relevarea relațiilor dintre variabile, cazuri sau obiecte.

(II) Instrumente din cadrul teoriei jocurilor importate în analiza datelor

Teoria jocurilor reprezintă un instrument matematic de analiză a interacțiunilor dintre diferiți actori. Virtutea instrumentală a teoriei jocurilor se observă în plaja diversă de aplicabilitate a acesteia: economie, biologie, etică, științele politice, relații internaționale etc. Asumpția fundamentală a teoriei jocurilor este reprezentată de *raționalitatea actorilor*, mai precis de principiul conform căruia alegerea unei acțiuni este determinată de maximizarea beneficiilor. Pe lângă această asumție, trăsătura distinctivă a interacțiunilor studiate în teoria jocurilor este reprezentată de modul *strategic* în care jucătorii sau actorii aleg acțiunile, mai precis de împrejurarea că alegerea acțiunilor de către fiecare jucător este influențată de acțiunile aflate la dispoziția celorlalți jucători. Situațiile în care deciziile de acțiune ale fiecărui jucător sunt influențate de opțiunile de decizie ale celorlalți sunt descrise în literatura de specialitate drept *strategice*.

Jocurile strategice sunt determinate de trei elemente: *mulțimea actorilor/jucătorilor, mulțimea acțiunilor/strategiilor* fiecărui jucător (mulțime care formează *agenda* jucătorului) și *relația de preferință* prin care fiecare jucător ierarhizează mulțimea tuturor profilurilor⁷ de acțiune. În funcție de aceste elemente definim conceptele fundamentale și instrumentele de analiză ale teoriei jocurilor: *cel mai bun răspuns, strategii dominate (tare, slab), strategii dominante, echilibru Nash, echilibrul perfect al subjocului, optim Pareto, procedeul eliminării iterate a strategiilor, inducția inversă* etc

---

⁷ Un *profil de acțiune* constă din tuplul (sau *n-uplul*) acțiunilor particulare alese de fiecare jucător. Un *rezultat* al jocului constă dintr-un astfel de profil. Matematic vorbind, mulțimea tuturor profilurilor de acțiune este produsul cartezian al mulțimilor de acțiune (agendelor) ale fiecărui jucător. În consecință, un *profil de acțiune* este un element din această mulțime.

Clasificarea jocurilor strategice se poate realiza în funcție de diferite criterii, precum, numărul jucătorilor (*jocuri de două persoane, jocuri de n persoane*), informația jucătorilor cu privire la acțiunile sau opțiunile de acțiune ale celorlalți jucători (*jocuri cu informație completă, jocuri cu informație incompletă*), informația jucătorilor cu privire la deciziile anterioare ale celorlalți jucători (*jocuri secvențiale, jocuri simultane*), distribuția beneficiilor sau utilităților (*jocuri cu sumă nulă, jocuri cu sumă nenulă*), probabilitatea de alegere a acțiunilor sau strategiilor (*jocuri cu strategii pure, jocuri cu strategii mixte*) etc.

În cadrul relațiilor internaționale (dar nu numai) teoria jocurilor este utilizată pentru a modela, explica și/sau prezice situații conflictuale. Clasice, în acest sens, sunt modelările *cursei înarmărilor* – (modelată) prin *dilema deținuților/prizonierilor*– și *crizei cubaneze a rachetelor* – (modelată) prin *jocul lașii*. Unii autori⁸ au dezvoltat chiar variante de teoria jocurilor particularizate pentru analizele din relațiile internaționale. Elocventă, în acest sens, este *teoria mutărilor*⁹ concepută și elaborată de Steven Brams special pentru studiul situațiilor conflictuale din relațiile internaționale. Intenția explicită a *teoriei mutărilor* este de a recupera caracterul dinamic al interacțiunilor din relațiile internaționale. Drept consecință, în cadrul teoriei sunt forjate concepte noi, precum cel de *echilibru non-miopic*, sunt analizate în această nouă lumină concepte precum puterea politică, militară, economică etc., dar sunt păstrate și uneori extinse tehnici tradiționale precum *inducția inversă*. Teoria mutărilor nu este unanim acceptată în calitatea ei de instrument de analiză mai eficient decât teoria jocurilor în relațiile internaționale și a fost îndreptățit, credem noi, criticată. Controversa generată de teoria mutărilor a condus, însă, la prolifere analize teoretice ale semnificației și limitelor metodelor joc-teoretice în cadrul relațiilor internaționale.

(III) Analiza de rețea

Analiza de rețea reprezintă o abordare matematică a diferitelor relații dintre entitățile care constituie unitățile de analiză ale cercetării. Relațiile asupra cărora analiza de rețea se concentrează sunt, evident, relațiile relevante pentru obiectivul cercetării. Dacă tehnicile statistice și abordările cantitative vizează proprietățile unităților de analiză (caracteristici sociodemografice, caracteristici socioprofesionale, caracteristici sociale, economice, atitudini, percepții etc), analiza de rețea abordează conexiunile existente sau care se instituie între unitățile de analiză. În acest sens, putem spune că analiza de rețea reprezintă o abordare

---

⁸ De exemplu, Steven Brams în *Theory of Moves*, Cambridge UK: Cambridge University Press, 1993.

⁹ Steven Brams, *op. cit.*

complementară tehnicilor statistice. Relațiile dintre unitățile de analiză constituie o rețea, iar studiul acestei rețele este realizat, în principal, cu ajutorul *teoriei grafurilor*. Astfel, se surprind matematic proprietățile (*simetrie, tranzitivitate* etc.) relațiilor (*muchii*, în teoria grafurilor) dintre unitățile de analiză (*noduri*, în teoria grafurilor), se elaborează modele ale rețelelor formate din aceste noduri și muchii, se analizează proprietățile acestor rețele (*densitate, centralitate* etc) și se stabilește, pe baza acestor proprietăți, dinamica lor. Reprezentările grafice ale rețelelor sociale se numesc *sociograme* și sunt, în măsura în care rețeaua este mică, un instrument euristic puternic. În sociograme, nodurile sunt reprezentate prin figuri geometrice plane – cercuri, pătrate, triunghuri – iar muchiile prin linii – drepte sau curbe – care unesc aceste puncte. În funcție de proprietățile relațiilor, liniile pot fi simple sau direcționale, fapt marcat în sociogramă printr-o săgeată. De exemplu, căsătoria este o relație simetrică, prin urmare linia care reprezintă relația matrimonială dintre două noduri sau doi actori este simplă, iar graful care ilustrează o rețea formată din relații simetrice sau nondirecționale se numește *graf neorientat*. Relațiile nesimetrice direcționale precum relația de consiliere sau relația de ajutor sunt marcate printr-o săgeată, iar graful care conține astfel de relații se numește *graf orientat*. Relațiile de ajutor la învățat din cadrul unei grupe de seminar pot fi reprezentate printr-un graf sau sociogramă în care muchiile sunt direcționate și exprimă asimetria relației. Analiza rețelelor stabilește, printre altele, proprietățile structurale ale nodurilor și distinge preeminența unor noduri, fapt ce explică, de pildă, modul în care o informație eronată circulă printre studenți la un examen. Rezultatele analizei de rețea au pe lângă funcția explicativă și o funcție predictivă.

Analiza de rețea este utilă în contextele în care atributele actorilor sunt sensibile la structura din care aceștia fac parte. De pildă, tipul și cantitatea de informație pe care un individ o deține depinde de structura de schimb informațional în care se află. Fenomene precum influența, difuziunea, contaminarea, învățarea, în general, transferurile sau schimburile dintre diferite entități, sunt studiate mai acurat și eficient cu ajutorul analizei de rețea. O analiză clasică, în acest sens, este cea a lui John F. Padgett și Cristopher K. Ansell¹⁰ vizând ascensiunea familiei de` Medici. Cei doi autori utilizează datele și informațiile culese de Dale Kent¹¹ pentru a analiza legăturile și relațiile matrimoniale, economice, politice și de prietenie dintre diferite familii aristocrate florentine. În urma acestei analize, Padgett și Ansell au oferit o explicație în termenii analizei de rețea a ascensiunii familiei de` Medici.

---

¹⁰ John F. Padgett și Cristopher K. Ansell, „Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434” în *American Journal of Sociology*, Vol. 98 No. 6, 1993.

¹¹ Dale Kent, *The Rise of the Medici: Faction in Florence, 1426-1434*, Oxford U.K și New York: Oxford University Press, 1978.

Un exemplu mai recent este studiul lui Matthew Elliott, Benjamin Golub și Matthew O. Jackson¹², „Financial Networks and Contagion” care analizează modul în care se propagă șocurile economice între diferite state. În acest sens, autorii investighează cu instrumentarul analizei de rețea relațiile de datorie externă a șase state din Uniunea Europeană: Grecia, Spania, Portugalia, Italia, Franța și Germania.

Last, but not least, analiza de rețea este folosită intens în studiul rețelelor de socializare, unde plaja de analiză variază de la transferurile informaționale până la modul în care actorii se mobilizează prin intermediul acestor rețele.

Ritmul adoptării și utilizării analizei de rețea ca instrument metodologic de investigație crește exponențial, ceea ce determină o extindere considerabilă a ariei de aplicabilitate a analizei de rețea.

Rezumat

Metodele cantitative de culegere a datelor sunt:

- 1) Observația
- 2) Ancheta
- 3) Experimentul

Metodele matematice și cantitative de analiză a datelor se divid în:

- 1) Metode statistice
- 2) Metode importate din teoria jocurilor
- 3) Analiza de rețea

Metode și tehnici de colectare a datelor calitative

Observația participativă

Această metodă de colectare a datelor este *indispensabilă* atunci când este vorba de chestiuni sociale sensibile, cu mize ridicate (deci presupun timp petrecut printre subiecți și câștigarea încrederii); este *utilă* atunci când este vorba de corectarea/completarea datelor

---

¹² Matthew Elliott, Benjamin Golub și Matthew O. Jackson. „Financial Networks and Contagion” în *American Economic Review*, Vol. 104, No. 10, 2014.

culese prin alte metode (de exemplu, pentru a releva contradicția dintre răspunsurile sincere și faptele la fel de sincere care le contrazic sau pentru a evita modificarea comportamentelor generată de metodele mai invazive de observație); respectiv este *problematică* atunci când este vorba de resurse limitate de timp sau când este vorba de chestiuni care trebuie puse într-un context mai amplu (decât cel observabil la fața locului) pentru a putea fi înțelese mai adecvat.¹³

Notele de teren

Notele de teren pot fi văzute ca elementul birocratic inevitabil și indispensabil al oricărei cercetări calitative, ele făcând diferența dintre cercetătorul amator și cel profesionist. În momentul colectării și codificării notelor devine evident pentru oricine faptul că analiza și culegerea datelor se petrec concomitent prin stabilirea criteriilor relevanței (ce fapte am urmărit și ce fapte am ignorat, ce întrebări am pus și ce întrebări am omis etc.) și prin organizarea informației cu ajutorul codurilor folosite în indexarea paragrafelor.¹⁴

Interviul nestructurat

Cu cât structura interviului este mai liberă, cu atât crește probabilitatea de a aduna date de natură calitativă cu grad mare de noutate, respectiv cu cât gradul de control este mai mare cu atât crește caracterul cantitativ obținând mai degrabă confirmări sau verificând frecvențe. Interviul nestructurat e cunoscut și sub denumirea de interviu etnografic, deoarece este cea mai frecventă formă de interviu folosită pentru a culege date de natură calitativă.¹⁵

Focus-Grup

Toate chestiunile menționate cu privire la interviul nestructurat sunt valabile și în cazul focus-grup-ului. Ambele produc date cu un caracter puternic etnografic, ambele au un grad acceptabil de validitate și ambele au aceeași limită: când vine vorba de reprezentativitate sau dacă măsurarea frecvențelor e o chestiune importantă, acestea trebuie completate cu metode cantitative. Un avantaj față de interviul personal ar fi acela de a putea studia dinamica grupului, conflictele, modalitățile de negociere și formele culturale în care acestea se exprimă etc., dacă aceasta intenționăm să facem. De asemenea, focus-grupul e mai util decât interviul dacă studiem subiecții implicați într-o situație, deoarece se vor completa și corecta unii pe alții, activându-și reciproc memoria situației în discuție.¹⁶

---

¹³ Lucian T. Butaru, *Introducere în metodologia cercetării calitative*, Cluj-Napoca: Editura EFES, 2015, p. 12.

¹⁴ Ibidem, p. 23.

¹⁵ Ibidem, p. 27.

¹⁶ Ibidem, p. 38.

Metode și tehnici de analiză a datelor calitative

Analiza materialistă

Acest tip de analiză recomandă culegerea acelor date care pot să facă inteligibilă infrastructura materială a faptelor sociale, transformările pe care aceasta le-a suferit de-a lungul timpului precum și modul în care aceasta afectează strategiile de adaptare ale indivizilor vizați de cercetare. Pentru a face o astfel de analiză, cercetarea trebuie să se concentreze asupra unor chestiuni precum resursele avute la dispoziție, modalitățile de acces la ele, competiția pentru resurse, relațiile obiective dintre indivizi, grupuri, procesele adaptative etc. Acest tip de analiză a fost produsă, utilizată și perfecționată (preponderent) de către cercetătorii care au activat în domeniile sociologie-antropologie, respectiv, filosofie-economie. Aceștia au fost etichetați ca evoluționiști, marxiști, respectiv, neo-evoluționiști¹⁷.

Analiza culturală

Acest tip de analiză recomandă culegerea unor date care dau seama de circulația/difuziunea informației culturale, de la cele interpersonale până la cele de masă, de la cele tradiționale până la cele moderne, în funcție de ceea ce poate fi găsit la fața locului și în funcție de audiență/impactul verificabil al fiecărui canal de difuziune a ideologiei. Această metodă ar putea explica diverse modele de comportament, obiceiuri/obișnuințe în a face sau a privi lucrurile în grupul studiat. Alături de abordarea critică, a cărei utilitate constă în folosirea cu precauție a instrumentelor și metodelor clasice sau în a conștientiza faptul că, în procesul de scriere, rezultatele cercetării sunt alterate de mijloacele literare folosite, metoda deconstructivistă pe care o utilizează autorii postmoderni pentru a critica metodologia pozitivistă poate fi utilizată în cercetarea propriu-zisă, urmărind procesul de construcție culturală/socială a chestiunilor care se prezintă a fi naturale, firești¹⁸.

Analiza funcțională

Acest tip de analiză recomandă urmărirea relațiilor dintre instituțiile formale și informale, plasarea indivizilor în poziții/roluri sociale, mecanismele redresive, sancțiunile formale, informale, spontane sau organizate și găsirea funcției faptelor sociale relevante în menținerea ordinii întregului din care fac parte. Se recomandă urmărirea

---

¹⁷ Ibidem, p. 50.

¹⁸ Ibidem, p. 64.

contradicțiilor și logicilor multiple care oferă alternative subversive subiecților studiați, a modului în care aceștia manipulează elementele simbolice disponibile, a modului în care își negociază poziția atribuită sau a conflictelor care scot în evidență fisurile din sistem și posibilitățile de transformare. Acest tip de analiză este, dintre toate metodele prezentate aici, cea mai îndepărtată de cultură și cea mai apropiată de societate sau grupuri și, în variantele mai recente, de individ.¹⁹

Analiza structurală

Acest tip de analiză recomandă reperarea logicii de organizare a informației culturale. Aceste logici de organizare a informației culturale structurează în practică modul de a vedea, gândi sau face lucrurile, producând pattern-uri sau regularități care merită a fi studiate din această perspectivă. Accentul va cădea pe prezentarea variantelor post-structuraliste, mai exact pe analiza structurală/relațională a lui Pierre Bourdieu, respectiv analiza de discurs a lui Michel Foucault. Varianta lui Bourdieu a analizei relaționale recomandă culegerea datelor care pun în lumină relațiile de putere dintre câmpuri, relațiile de putere din interiorul unui câmp și limitările date de poziția unui individ în câmp, logica de includere sau excludere dintr-un câmp, capitalul care contează pentru o bună poziționare în câmp, modul în care se constituie și se reproduc diversele forme de capital (economic, cultural, social, simbolic), afinitățile bazate pe habitus etc. Deși metoda poate părea la început dificilă, cu exemple bine alese aceasta devine ușor de internalizat. Metoda a fost aplicată cu rezultate spectaculoase în studiul mass-mediei, în studiul sistemelor de învățământ, în studiul statului și structurilor birocratice, în studiul relației dintre economie, ideologie și politică etc. Varianta lui Foucault a analizei de discurs recomandă, potrivit *principiului inversiunii*, punerea în balanță a ceea ce spune un discurs cu ceea ce nu spune, cu ceea ce omite sau ascunde uneori voit (iar în acest caz putem analiza strategiile de poziționare eficientă într-un conflict), dar de cele mai multe ori inconștient (iar în acest caz putem analiza practicile sociale discursive sau non-discursive care limitează, controlează și decupează un spațiu al posibilului pentru orice manifestare). Prin acest tip de analiză se poate scoate în evidență modul în care se produce plauzibilul, posibilul, acceptabilul sau dezirabilul într-un context social dat precum și relațiile de putere care stau în spatele lor. Acest tip de analiză poate fi completat (sau poate completa) o analiză difuzionistă.²⁰

---

¹⁹ Ibidem, p. 82.

²⁰ Ibidem, p. 96.

Rezumat

Metodele calitative de culegere a datelor sunt:

- 1) Observația participativă
- 2) Notele de teren
- 3) Interviuul nestructurat
- 4) Focus-grupul

Metodele calitative de analiză a datelor se divid în:

- 1) Analiza materialistă
- 2) Analiza culturală
- 3) Analiza funcțională
- 4) Analiza structurală

Metode și tehnici comune de analiză

Încheiem secțiunea metodelor de cercetare precizând că unele tehnici de analiză sunt comune ambelor abordări metodologice. O astfel de tehnică comună este analiza secundară a datelor asupra căreia ne vom concentra în continuare.

Analiza secundară a datelor

Analiza secundară a datelor presupune o investigație științifică realizată pe baza unor informații culese în alte studii sau cercetări. O parte semnificativă din datele culese în diferite scopuri sunt public accesibile, astfel că, având la dispoziție aceste date, putem emite sau testa diferite ipoteze, putem răspunde în mod calificat unor întrebări de cercetare. Așadar, analiza secundară a datelor constă din abordarea cu instrumente calitative sau cantitative a informațiilor culese în circumstanțe teoretice diferite (cu un alt scop de cercetare) pentru a analiza fenomene din perimetrul științelor sociale. Două avantaje se disting în această abordare: a) eliminarea costurilor financiare și de timp reclamate de faza de culegere a datelor și b) utilizarea unor date culese profesionist. În acest sens, recomandăm insistent studenților și masteranzilor utilizarea copioasă a analizei secundare a datelor. Desigur, abordarea are și

câteva neajunsuri, dintre care cel mai important, de natură teoretică, este dat de faptul că datele cu care se operează au fost culese în alte scopuri, așadar, s-ar putea ca anumite informații relevante pentru cercetare să lipsească. Un alt dezavantaj constă în accesibilitatea redusă a unor date culese în mod riguros de către instituții abilitate. Cu toate acestea, valoarea științifică a unei cercetări care utilizează analiza secundară a datelor este semnificativ superioară unor cercetări în care datele sunt culese într-o manieră științifică mai permisivă.

Cartea lui Pippa Norris, *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*²¹, menționată în capitolul anterior, reprezintă un exemplu de cercetare care a utilizat analiza secundară a datelor. După cum spuneam în capitolul anterior, Norris își propune să investigheze ipoteza conform căreia există unui declin constant în activismul politic și civic din multe state, mai ales după al doilea război mondial. În acest sens, Norris a definit, urmărit și analizat implicarea politică și activismul civic din 193 de țări, folosind multiple baze de date (Eurobarometrul, International Social Survey, World Values Study etc) elaborate de diferite instituții specializate în colectarea și analiza datelor. Analiza sa a arătat că ipoteza declinului activismului politic nu este susținută de date.

Recomandare

Recomandăm utilizarea analizei secundare a datelor ca instrument metodologic în elaborarea lucrării de licență/disertație. Avantajele utilizării analizei secundare sunt a) eliminarea costurilor financiare și de timp reclamate de faza de culegere a datelor și b) utilizarea unor date culese profesionist. Aria de disponibilitate a datelor culese de instituții specializate este suficient de mare încât să permită cercetarea întreprinsă în cadrul unei lucrări de licență sau masterat.

---

²¹ Pippa Norris, *op. cit.*

ASPECTE STILISTICE ȘI GRAMATICALE ÎN REDACTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/ DISERTAȚIE

Aspecte stilistice

Stilul de redactare este un aspect foarte important al unei lucrări de licență, deoarece capacitatea de a comunica rezultatele unei cercetări într-un mod clar, concis și inteligibil este esențială în mediul academic și nu numai. După cum subliniam și în capitolul I o lucrare de licență/disertație trebuie scrisă într-un limbaj academic, folosind termenii de specialitate specifici unui domeniu sau unei anumite teme, fără însă a abuza de termeni tehnici care pot face anevoioasă lectura lucrării. De asemenea, termenii tehnici utilizați pe parcursul lucrării trebuie definiți clar fie în notele de subsol, fie într-un glosar la finalul acesteia, în cazul în care este vorba de o lista mai numeroasă.

Într-o lucrare de licență se evită folosirea unui stil colocvial, informal, jurnalistic, dar și subiectiv. Se va încerca păstrarea unui ton obiectiv, mai degrabă impersonal, opiniile autorului lucrării fiind exprimate fără a recurge la judecăți de valoare, ci doar la argumente științifice. De aceea, folosirea diatezei pasive în locul celei active este recomandată în astfel de cazuri, precum și folosirea persoanei întâi plural („considerăm că...”) în locul persoanei întâi singular.

Caracteristicile stilului academic de redactare a unei lucrări de licență includ următoarele:

- **claritate:** propozițiile utilizate trebuie să fie concise, complete și precise; este de preferat ca frazele să fie mai degrabă mai scurte, decât îngreunate de o structură complexă de propoziții subordonate; paragrafele unei secțiuni sau ale unui capitol trebuie să formeze un tot unitar, care urmează o structură logică, fiecare paragraf discutând o singură idee/argument de bază. Pentru o mai bună structurare a conținutului, este recomandat ca fiecare paragraf să înceapă cu o propoziție-cheie, care rezumă sau sintetizează argumentul care va fi dezvoltat în cuprinsul respectivului paragraf prin argumente secundare și/sau exemple.
- **folosirea de exemple și comparații relevante,** care să susțină și să întărească argumentele utilizate de autorul lucrării;

- **precizie:** trebuie evitați termenii ambigui, exprimările vagi sau nedeterminate de tipul „unele studii arată că...” (care studii?), „unii autori consideră că...” (cine sunt acești autori?), „conform unor opinii...” (cine sunt susținătorii acestor opinii?) etc. De asemenea, nu este recomandată folosirea excesivă a parantezelor, care pot distra atenția cititorului de la argumentul principal, precum și folosirea unor formulări care suprageneralizează, cum ar fi „toată lumea știe că...”.
- **corectitudine gramaticală** și aplicarea riguroasă a regulilor de punctuație, a ghilimelelor pentru citare și a altor semne de punctuație care contribuie la aspectul îngrijit al unei lucrări de licență/disertație.

Folosirea corectă a timpurilor verbale este de asemenea un aspect stilistic important al unei lucrări de licență și trebuie să respecte anumite reguli formale, care țin de concordanța gramaticală a timpurilor, de subiectul tratat sau de tipul de capitol din lucrare unde sunt utilizate. Astfel, timpul prezent se folosește, cu precădere, în secțiunile de introducere, concluzii și recomandări ale lucrării, precum și în corpul lucrării, atunci când se discută evenimente/teorii/situații actuale, atunci când se formulează definiții ale unor concepte sau atunci când textul face referire la observații sau ocurențe general valabile.

Utilizarea timpului trecut este justificată în următoarele cazuri: atunci când natura cercetării este istorică, făcând referire la evenimente/situații/figuri din trecut; atunci când se face trimitere la teorii/concepte/metode/studii realizate anterior, sau, uneori, atunci când se discută opera/opiniile unui autor/unor autori care nu mai sunt în viață – deși, în astfel de cazuri, dacă aceste opere sau teorii au relevanță în prezent, se poate folosi și timpul verbal prezent; de asemenea, dacă lucrarea se referă la rezultate obținute în urma unor cercetări (de obicei, cu caracter practic sau experimental), este recomandată utilizarea timpului trecut pentru descrierea acestora.

Rezumat

(I) Stilul academic de redactare a lucrării de licență/disertație presupune:

- utilizarea calificată a termenilor și conceptelor de specialitate
- asumarea unui ton obiectiv
- utilizarea unor expresii impersonale sau/și la persoana întâi plural
- folosirea adecvată a timpurilor verbale

(II) Caracteristicile stilului academic de redactare presupun:

- claritate
- folosirea de exemple și comparații
- precizie
- corectitudine gramaticală

Aspecte gramaticale

Flora și fauna diacriticelor

Inventarierea greșelilor frecvente în limba română începe cu lipsa diacriticelor. Oricum am considera-o, a scrie corect în orice limbă, nu numai română, presupune respectarea tuturor normelor ortografice. Pe lângă faptul că este inestetică, lipsa diacriticelor produce confuzie în ceea ce privește sensul cuvintelor.

Exemplu:

Laturi = părți laterale, margini ale unui obiect

Lături= resturi de mâncare muiate în apă, folosite ca hrană pentru porci

Lațuri=instrumente pentru prins păsări sau animale

Decât despre „decât”

Una dintre cele mai efervescente greșeli este folosirea adverbului restrictiv „**decât**”. Cazul său este cu adevărat trist, folosirea lui corectă fiind mai degrabă o excepție decât o normă.

Exemple:

~~Eu am decât de câștigat din asta.~~ (corect: **Eu am doar/numai de câștigat din asta.**)

~~Mai lipsește decât Andrei.~~ (corect: **Mai lipsește doar Andrei.**)

~~Ieri am primit decât un mesaj.~~(corect: **Ieri am primit doar un mesaj.**)

Pentru a putea folosi în mod corect adverbul „**decât**”, verbul trebuie să fie precedat de negație:

Exemple:

Azi nu mănânc decât legume.

N-ai decât să-i spui.

Nimic ea și cacofonia. Poate doar evitarea ei

Un preaplin de corectitudine, evitarea cacofoniei, a dat naștere unei greșeli de-a dreptul respingătoare, și anume „ca și virgulă”/„ca virgulă”.

Exemplu:

~~Ca (și) virgulă camionagiu, aș vrea să îmi exprim opinia...~~

Chiar dacă lipsea cuvântul „virgulă” enunțul tot greșit rămâne. „Ca și” s-a generalizat în mod eronat, deși folosirea lui corectă se face doar în structuri de genul „și eu, ca și tine”.

Modalitățile de evitare a cacofoniei sunt înlocuirea prin sinonime, schimbarea ordinii cuvintelor, introducerea unor cuvinte care nu schimbă sensul enunțului, nu creează pleonasme sau anomalii de tipul „ca și virgulă”/„ca virgulă”, în care un semn grafic devine cuvânt.

Exemplu:

În calitate de camionagiu, aș vrea să îmi exprim opinia ...

Pe unde condimentăm propozițiile cu virgulă? Și pe unde nu

Dacă tot suntem la capitolul virgulă, ne continuăm inventarierea greșelilor cu virgula dintre subiect și predicat. Situația rămâne la fel de simplă precum o știm din clasa a patra, nu se pune niciodată virgulă între subiect și predicat. La fel cum nici predicatul și complementul direct sau indirect nu se despart prin virgulă. Complementele circumstanțiale se pun între virgule când sunt așezate între subiect și predicat, dar numai când subiectul se află înaintea predicatului.

Exemplu:

Profesorul, văzându-l cum se comportă, l-a felicitat.

Subordonata atributivă, indiferent de poziția ei (după regentă sau intercalată în propoziția regentă) se desparte prin virgulă doar dacă este explicativă, adică adaugă un amănunt care nu e necesar și nu modifică sensul frazei.

Exemple:

Angajații, care au venituri peste salariul mediu, vor putea participa la sondaj... – adică toți angajații au venituri peste salariul mediu.

Angajații care au venituri peste salariul mediu vor putea participa la sondaj... – adică o parte din numărul total de angajați reprezentată de mulțimea angajaților care au venituri peste salariul mediu. În acest caz, subordonata e calificativă, sensul frazei fiind incomplet fără înșușirea precizată.

„Care” sau „pe care”?

Poate am ajuns prea repede la subordonata relativă, trecând peste complementul direct (**pe cine? ce?**), considerat în ultima perioadă inamicul public numărul 1:

~~un text care l-am citit cu plăcere~~

~~măsurile care le-am luat~~

~~cartea care am citit-o~~

~~filmul care l-am văzut~~

„Care” înlocuiește un substantiv/pronume în nominativ, cu funcția de subiect (**cine? ce?**).

„Pe care” înlocuiește un substantiv/pronume în acuzativ, cu funcția de complement direct (**pe cine/ce?**). Așadar:

Un text pe care l-am citit

Un text care descrie întâmplările

Măsurile pe care le-am luat

Măsurile care contribuie la

În căutarea dativului uitat

O altă greșeală la fel de îndrăgită este neglijarea copioasă a dativului:

~~„I-am luat la Ana un cadou.”~~ (cui am luat un cadou? *Anei*) Corect: I-am luat Anei un cadou.

~~„I-am adus la unu din colegi un cadou.”~~ (cui am adus? *unuia*) Corect: I-am adus unuia dintre colegi un cadou.

Construcția cu prepoziția „la” este permisă numai când complementul indirect este exprimat printr-un numeral invariabil (de exemplu „trei”) sau are ca determinant un adjectiv invariabil (de exemplu „asemenea”, „astfel”).

Exemplu:

Le-am mulțumit la trei dintre colegii care m-au ajutat.

Un „i”, doi „i” sau trei „i”?

Ajunși în punctul acesta, să analizăm puțin pluralul, în speță pluralul masculin, care mai primește un „i” atunci când este articulat cu articolul hotărât. Confuzie: un „i”, doi „i”, trei „i”?

Exemple:

cei doi membri ai juriului – plural simplu, nearticulat.

membrii juriului – plural articulat cu articolul hotărât

niște membri – plural articulat cu articolul nehotărât

dar scriem

niște ulii, niște copii – pentru că pluralul nearticulat are doi „i”

Clarificări suplimentare

Substantivul este nearticulat, deci se scrie cu un singur „i” când este precedat de articolul nehotărât **niște**, cum am menționat mai sus, de un **numeral** (doi miniștri), de un **adjectiv cu sens cantitativ** (mulți, puțini, câțiva miniștri), un **adjectiv propriu-zis** (actualii miniștri) ori un **adjectiv pronominal** - excepție „toți” și „înșiși” – (acei miniștri, alți miniștri).

Substantivul este articulat și se scrie cu doi „i” când este precedat de **adjectivul pronominal „toți” și „înșiși”** (toți membrii), când este **urmat de un adjectiv pronominal** (membrii aceștia), de un **numeral colectiv** (membrii amândoi) sau de un **substantiv la genitiv**, fără articolul al, a, ai, ale (membrii juriului).

Substantivele masculine terminate la nominativ și acuzativ singular în **-iu** se scriu la plural articulat cu trei „i”.

Exemple:

fiu – fii – fiii

vizitiu – vizitii – vizitiii

Tot din categoria un „i”, doi „i”, trei „i” avem:

Zi ceva! (nu zii ceva!)

Zi-i să se grăbească (Zi-i lui, adică).

Fii bun! (imperativul afirmativ al verbului „a fi” este cu doi „i”)

Nu fi leneș! (forma negativă a imperativului se formează cu infinitivul verbului, așadar: Nu fi leneș!, Nu face asta!, nu, ~~Nu fă asta!~~, Nu zice asta!, nu, ~~Nu zi asta!~~)

Să nu fii rău. Vreau să fii cuminte. (Conjunctivul prezent, afirmativ sau negativ, se scrie cu doi „i”).

Alte verbe, aceeași greșală:

Aș veni și eu cu voi. (nu: ~~Aș venii și eu cu voi.~~)

Cât am putut dormi! (nu: ~~Cât am putut dormii!~~)

~~Pareă poți ști, când aflii.~~ (corect e să scriem ambele verbe cu un singur i.)

Un „e” sau doi „e”?

Mergem mai departe. Un „e” sau doi „e”?

Unul dintre cele mai stâlcite verbe este „a crea”: **crează, creiază, creciază**

Simplu, „a crea” se conjugă ca „a lucra”

Prezent	
<i>lucr+ez</i>	<i>cre+ez</i>
<i>lucr+ezi</i>	<i>cre+ezi</i>
<i>lucr+ează</i>	<i>cre+ează</i>
<i>lucr+ăm</i>	<i>cre+ăm</i>
<i>lucr+ați</i>	<i>cre+ați</i>
<i>lucr+ează</i>	<i>cre+ează</i>
Imperfect	
<i>lucr+am</i>	<i>cre+am</i>
<i>lucr+ai</i>	<i>cre+ai</i>
<i>lucr+a</i>	<i>cre+a</i>
<i>lucr+am</i>	<i>cre+am</i>
<i>lucr+ați</i>	<i>cre+ați</i>
<i>lucr+au</i>	<i>cre+au</i>

Greșeli de acord

Să exemplificăm cea mai comună greșeală de acord:

Palmaresul academic **a** domnului Popescu

Fata **a** cărui carte...

Se numește *acord încrucișat* și nu se face la nimereală: al/a/ai/ale se acordă cu obiectul (carte/cărți/palmares/palmaresuri), iar căru/cărei/căror se acordă cu posesorul (băiatul/fata/băieții/fetele).

Variantele corecte sunt:

Palmaresul academic al domnului Popescu

Fata a cărei carte...

Alte anomalii gramaticale

- ~~Dați-vă jos.~~ (Dați-vă jos.)
- ~~Ve-ți simți pe pielea voastră.~~ (scriem întotdeauna „veți”, adică într-un cuvânt.)
- ~~Să fi-ți iubite!~~ (scriem întotdeauna „fiți”, adică într-un cuvânt.)
- ~~Bine a-ți venit!~~ (ați, pentru că nu e *Bine a îți venit.*)
- ~~Nu cere-ți imposibilul!~~ (desinența verbelor este întotdeauna lipită de verb: voi cereți)
- ~~Cere-ți drepturile!~~ (-ți se scrie despărțit prin cratimă de un verb la imperativ când este forma prescurtată a pronumelui „îți”)
- ~~S-au văzut doar odată în ultimii ani.~~ (aici este vorba de un numeral+ un substantiv, nu adverbul „odată”)
- ~~Nu se merită să faci asta.~~ (atenție la folosirea defectuoasă a reflexivului: Nu merită să faci asta.)
- ~~Numai știu cum să-ți explic.~~ (Nu mai știu cum să-ți explic).
- ~~S-a strâns o grămadă de vase.~~ (acordul după înțeles: S-au strâns o grămadă de vase.)
- „Mi-ar plăcea” și nu „Mi-ar place”. Aceeași regulă se aplică și la alte verbe de conjugarea a II-a, adică verbele care se termină în ea (a părea, a tăcea).

Multe dintre aceste greșeli au ajuns să fie atât de frecvente încât au șansa de a deveni „normă”. Autocorecția poate încetini ritmul accelerat cu care se răspândesc formele incorecte, deși limba vorbită are o tendință naturală spre simplificare. Exemplu stau așa numitele arhaisme gramaticale, cum ar fi „ajutoriu”, „seminariu”, „greșale”, ale căror forme s-au modificat, impunându-se variante mai simple. La fel, cuvântul „servici” probabil că va fi adoptat în detrimentul formei corecte „serviciu”.

Nu este plăcut, însă, ca forme regretabile precum folosirea greșită a adverbului „decât” să ajungă normă.

REGULI, RECOMANDĂRI ȘI STANDARDE PRIVITOARE LA REDACTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE

Standarde privind structura lucrării de licență/disertație

Coperta și Pagina de titlu – informațiile care trebuie să apară pe coperta și pagina de titlu a lucrării de licență și tiparul acestora sunt prezentate în Anexele 1 și 2 ale prezentului Ghid.

Declarație standard – lucrarea de licență va conține o declarație pe propria răspundere a absolventului, datată și *semnată olograf*, din care să rezulte că lucrarea îi aparține, nu a mai fost niciodată prezentată și nu este plagiată. Coordonatorul poate refuza acordul intrării lucrării în examenul de licență în cazul în care constată că lucrarea conține elemente plagiante. Comisia va respinge, indiferent de momentul descoperirii, lucrările care conțin elemente plagiante. Plagiatul înseamnă preluarea integrală sau parțială a unor texte, date sau idei fără referințe corespunzătoare la autorii acestora. Pentru detalii privind definirea plagiatului și regulile de evitare ale acestuia consultați capitolul corespunzător din Ghid. Menționăm, de asemenea, două surse importante de documentare cu privire la plagiat și evitarea acestuia disponibile on-line la adresele:

<http://oxforddictionaries.com/definition/english/plagiarism>

<http://www.princeton.edu/writing/university/resources/WPAPlagiarism.pdf>

Cuprins – lucrarea de licență va avea un cuprins care să conțină cel puțin titlurile tuturor capitolelor și subcapitolelor însoțite de numărul paginii la care începe fiecare dintre acestea.

Lista figurilor și lista tabelelor – în cazul în care lucrarea de licență conține figuri (imagini, grafice) și/sau tabele, acestea vor fi prezentate, imediat după cuprins, sub forma unor liste (separat pentru figuri și tabele) care conțin numele fiecărui element și numărul paginii la care se află acesta.

Introducere – aceasta va conține motivația alegerii temei, gradul de noutate al temei, obiectivele generale ale lucrării, metodologia folosită, un rezumat pe capitole al lucrării, precum și limitele/neaajunsurile lucrării (confidențialitatea datelor, rată mică de răspuns la chestionare/interviuri, lipsa accesului la unele surse bibliografice de referință etc.). De asemenea, introducerea trebuie să precizeze care este relevanța lucrării, precum și originalitatea acesteia.

Tot în introducere, autorul trebuie să ofere detalii despre metodologia folosită, cu detalierea instrumentelor sau metodelor de cercetare. Totodată, trebuie prezentate ipotezele (dacă e vorba de o lucrare care folosește metode cantitative) și structura argumentelor dezvoltate. Tot în acest punct trebuie descrise sau precizate întrebările de cercetare care să susțină obiectivele cercetării. Atragem atenția asupra formulei obiectivelor și a întrebărilor de cercetare: dacă primele pot fi exprimate într-o manieră generală, întrebările de cercetare trebuie să fie precise și să delimiteze un domeniu îngust.

Ca regulă generală, sugerăm ca introducerea să ocupe 5-10% din textul integral al lucrării.

Corpul – lucrarea de licență va conține între 3 și 6 capitole, numerotate crescător, fiecare putând avea (dacă vă ajută) o scurtă introducere, iar în partea finală, o secțiune de concluzii, care să sintetizeze informațiile și/sau rezultatele prezentate în cadrul aceluiași capitol. Capitolele trebuie astfel propuse încât să acopere cele două axe fundamentale ale unei lucrări de licență/disertație: partea teoretică și studiul de caz/aplicația.

Partea teoretică (întinsă pe parcursul unuia sau mai multe capitole, de regulă, unul singur) trebuie să conțină în mod obligatoriu o incursiune prin literatura de specialitate aferentă temei abordate. Pentru a emite opinii despre o anumită temă, este necesară parcurgerea, măcar parțială, a textelor publicate anterior în domeniul de cercetare vizat, precum și identificarea, dacă este cazul, a principalelor teorii/curente de gândire.

În capitolele de cercetare sau analiză propriu-zise trebuie evitat stilul eminentement descriptiv. O lucrare de licență sau de disertație reprezintă punctul de vedere propriu al autorului, astfel că trebuie evitate preluările sau parafrazările. Nu în ultimul rând, trebuie avută în vedere originalitatea lucrării: chiar dacă textul aduce puține elemente noi, acestea trebuie evidențiate și prezentate cu prioritate.

Ultimele capitole conțin analiza unui studiu de caz sau prelucrarea unor date obținute prin cercetare, în cazul în care lucrarea operează cu date. Indiferent de formula de cercetare, autorul va pune în evidență ce anume aduce nou lucrarea față de studiile deja cunoscute.

Concluziile lucrării – în această parte a lucrării de licență se regăsesc cele mai importante aserțiuni din lucrare, opinia calificată privind rezultatele obținute în lucrare, semnificația acestora precum și potențiale direcții viitoare de cercetare legate de tema abordată.

Bibliografia – aceasta este ultima parte a lucrării și va conține lista tuturor surselor de informație utilizate de către absolvent pentru redactarea lucrării de licență. Bibliografia trebuie defalcată pe secțiuni, în funcție de statutul surselor consultate (surse primare, surse secundare, cărți, articole, rapoarte/studii etc.) De preferință ar trebui să conțină mai mult de 20 de titluri care, bineînțeles, trebuie să se regăsească citate pe parcursul lucrării.

Anexe (dacă este cazul) – acestea apar într-o secțiune separată, care nu se numerotează. Fiecare anexă se va menționa cel puțin o dată în textul lucrării. Anexele se numerotează crescător (Anexa 1, Anexa 2 etc.). Paginile care constituie Anexele nu se numerotează, deoarece ele nu reprezintă produsul efortului intelectual al autorului, ci doar suport pentru documentare.

Nota bene:

- Introducerea și concluziile nu se numerotează!
- Neconcordanța dintre notele de subsol și Bibliografie poate fi penalizată.
- Lucrările menționate în notele de subsol trebuie să se regasească în Bibliografie.

Standarde privind formatarea

Pagină. Numărul minim de pagini este 50, în format A4. Se vor utiliza următoarele valori pentru marginile paginii (Page Setup -> Margins): stânga: 2,5 cm; dreapta: 2 cm; sus: 2 cm; jos: 2 cm. Numerotarea paginilor se face începând cu pagina de titlu, până la ultima pagină a lucrării, dar numărul paginii apare doar începând cu Introducerea. Numărul de pagină se inserează în subsolul paginii, centrat.

Paragraf. Textul va respecta o spațiere între rânduri de 1,5 linii (Format->Paragraph->Line spacing-> 1,5 lines). Textul din cadrul paragrafelor normale va fi aliniat între marginile din stânga și dreapta (*justified*). Primul rând al fiecărui paragraf va avea o indentare de 1,27 cm. Excepție fac titlurile capitolelor, care pot fi alinate centrat sau la dreapta, precum și etichetele tabelelor și figurilor (a se vedea explicațiile de mai jos).

Font/caracter. Fontul utilizat pentru redactare va fi Times New Roman, cu dimensiunea de 12 puncte, utilizând diacriticele specifice limbii în care este redactată lucrarea (ă, ș, ț, î, â - pentru limba română). Folosirea unor expresii consacrate – în general expresii în latină – precum *a priori*, *in nuce*, *ad nauseam*, *in extenso* se face cu ajutorul fontului *italic*. De asemenea, font-ul *italic* se folosește pentru a sublinia importanța unor cuvinte, concepte, expresii etc. – la fel și mai puțin esteticul font underline – iar font-ul **bold** este folosit, în general, pentru scrierea capitolelor, subcapitolelor și secțiunilor lucrării. Combinarea aleatoare sau/și excesivă a acestor moduri de a sublinia (ca să nu mai vorbim de folosirea lor concomitentă; de ex. *exces de subliniere*) subminează însuși demersul punerii în evidență. La fel și în cazul jocului cu tipul sau cu dimensiunea font-ului.

Tabele și Figuri (dacă e cazul). Tabelele se numerotează cu 2 cifre, prima reprezentând numărul capitolului, iar cea de a doua reprezentând numărul tabelului din capitolul respectiv. Fiecare tabel are număr și titlu, care se menționează deasupra tabelului, aliniat la marginea din dreapta. Dacă este cazul, sursa datelor se precizează sub tabel, aliniat între marginile din stânga și dreapta (*justified*), indicând în mod obligatoriu numele autorului(lor), lucrarea (cartea), editura, anul, pagina sau adresa de Internet completă. Figurile (aici sunt incluse imagini, grafice, capturi de ecran) se numerotează cu 2 cifre, prima reprezentând numărul capitolului, iar cea de a doua fiind numărul figurii din capitolul respectiv; fiecare figură are număr și titlu, care se menționează deasupra figurii, centrat; dacă este cazul, sursa figurii se indică sub figură, *justified*, indicând numele autorului(lor), lucrarea (cartea), editura, anul, pagina sau adresa de Internet completă.

Standarde privind citarea autorilor

Ocaziile citării

În cazul parafrazării, trebuie semnalată sursa ideilor sau argumentelor prezentate. În cazul reproducerii, pe lângă semnalarea sursei, trebuie să folosiți ghilimelele, pentru a preciza preluările literale.

În concluzie, sursa trebuie precizată în orice situație în care o idee sau o structură argumentativă a unui autor este preluată, fie general-descriptiv, fie literal.

Stilul citării

Propunem stilul „clasic” de citare, cu note de subsol, după următorul model (numele, titlurile și numărul paginilor, deși sunt reale, au fost alese în mod aleator).

Dacă specificul lucrării elaborate și surselor citate vă permit, puteți utiliza stilul „Harvard” de citare, prezentat în Anexe, **cu acordul cadrului didactic coordonator**.

1. Cărți

A. Cărți tipărite

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, *Titlul cărții cu caractere italice*, Ediția cărții (dacă este cazul), Orașul: Editura, anul, pagina/paginile.

Exemple:

(i1) *un autor:* Pierre Bourdieu, *Rațiuni practice. O teorie a acțiunii*, București: Editura Meridiane, 1999, p. 93.

(i2) *doi autori:* Ian Chiswell și Wilfrid Hodges, *Mathematical Logic*, Oxford: Oxford University Press, 2007, pp. 171-173 (în cazul în care informația se extinde pe mai multe pagini, folosiți pp. și dați intervalul paginilor).

(i3) *trei autori:* George S. Boolos, John P. Burgess și Richard C. Jeffrey, *Computability and Logic*, ediția a IV-a, New York: Cambridge University Press, 2002, p. 127.

(i4) *patru sau mai mulți autori:* Edward O. Laumann *et al.*, *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*, Chicago: University of Chicago Press, 1994, p. 55.

Nota bene:

a) În elaborarea notelor de subsol, între fragmentele de informații (autor, titlu etc.) se intercalează virgule, nu puncte, cu excepția menționării orașului și editurii, între care se intercalează simbolul două puncte (:)

b) În cazul în care cartea are patru sau mai mult de patru autori citați în text doar primul autor urmat de *et al.*

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, *Titlul cărții cu caractere italice*, Oraș: Editura, anul.

Exemple:

(ii1) *un autor*: Bourdieu, Pierre, *Rațiuni practice. O teorie a acțiunii*, București: Editura Meridiane, 1999.

(ii2) *doi autori*: Chiswell, Ian și Hodges, Wilfrid, *Mathematical Logic*, Oxford: Oxford University Press, 2007.

(ii3) *trei autori*: Barth, James; Caprio, Gerard și Levine, Ross, *Rethinking Bank Regulation: Till Angels Govern*, New York: Cambridge University Press, 2006.

(ii4) *patru sau mai mulți autori*: Laumann, Edward O. *et al.*, *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*, Chicago: University of Chicago Press, 1994.

Nota bene:

- a) Pentru ordonarea alfabetică a bibliografiei cităm mai întâi numele apoi prenumele fiecărui autor despărțite de virgulă.
- b) Citarea cărților cu mai mulți autori se face în ordinea în care aceștia apar în carte.
- c) În cazul unei cărți scrise de trei autori, la bibliografie specificăm numele și prenumele primului autor, apoi inserăm simbolul pentru punct și virgulă (;) după care specificăm numele și prenumele celui de-al doilea autor urmat de conjuncția și, apoi specificăm numele și prenumele celui de-al treilea autor.
- d) Toate sursele folosite în lucrare trebuie indicate și în bibliografie.
- e) În bibliografie nu reluăm paginile citate.
- f) Observați că la finalul fiecărei citări/referințe bibliografice apare un punct, la fel ca în cazul oricărei propoziții.

B. Cărți în format electronic*B1. Cărți accesibile online*

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Adrian Ludușan, *Logică Matematică*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2013, p. 27, <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/1717.pdf>, accesat în 14.06.2015.

Nota bene:

În cazul în care cartea consultată are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, adresa URL (link-ul).

Exemplu: Ludușan, Adrian, *Logică Matematică*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2013, <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/1717.pdf>.

B2. Cărți în format Kindle, EPUB, sau un format similar.

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, pagina/paginile, Ediția (urmată de) Tipul formatului (Kindle, EPUB).

Exemplu:

George S. Boolos, John P. Burgess și Richard C. Jeffrey, *Computability and Logic*, ediția a IV-a, New York: Cambridge University Press, 2002, p. 127, ediția Kindle.

Nota bene:

În cazul în care cartea consultată are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, Ediția (urmată de)Tipul formatului (Kindle, EPUB).

Exemplu:

Boolos, George S.; Burgess, John P. și Jeffrey, Richard C., *Computability and Logic*, ediția a IV-a, New York: Cambridge University Press, 2002, ediția Kindle.

2. Capitle sau articole dintr-un volum colectiv (tipărite sau în format electronic)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în Prenumele și Numele editorului/lor (ed.)/(eds.) sau coordonatorului/lor (coord.), *Titlul volumului cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, pagina/paginile.

Exemple:

(i1) *volum colectiv cu un editor*: Mark Steiner, „Mathematics – Application and Applicability” în Stewart Shapiro (ed.), *The Oxford Handbook of Philosophy of Mathematics and Logic*, Oxford: Oxford University Press, 2005, p. 627.

(i2) *volum colectiv cu un coordonator*: Cornelia Mureșan, „Analiza logliniară” în Traian Rotariu (coord.), *Metode statistice aplicate în științele sociale*, Iași: Polirom, 2006, pp. 229-230.

(i3) *volum colectiv cu mai mulți editori*: Boris Groys, „Comunismul privit din afară” în Adrian T. Sîrbu și Alexandru Polgar (eds.), *Genealogii ale postcomunismului*, Cluj: Idea Design & Print, 2009, p. 48.

Nota bene:

a) În cazul în care cartea consultată are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

b) În cazul în care cartea consultată este în format electronic, aplicați indicațiile de la punctul 1B.

(ii) **Bibliografie**: Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele”, în Prenumele și Numele editorului/lor (ed.)/(eds.), *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, paginile între care este publicat capitolul/articolul.

Exemple:

(ii1) *volum colectiv cu un editor*: Steiner, Mark, „Mathematics – Application and Applicability” în Shapiro, Stewart (ed.), *The Oxford Handbook of Philosophy of Mathematics and Logic*, Oxford: Oxford University Press, 2005, pp. 624-649.

(ii2) *volum colectiv cu un coordonator*: Mureșan, Cornelia, „Analiza logliniară” în Traian Rotariu (coord.), *Metode statistice aplicate în științele sociale*, Iași: Polirom, 2006, pp. 228-253.

(ii3) *volum colectiv cu mai mulți editori*: Groys, Boris, „Comunismul privit din afară” în Sîrbu, Adrian T. și Polgar, Alexandru (eds.), *Genealogii ale postcomunismului*, Cluj: Editura Idea Design & Print, 2009, pp. 47-58.

Nota bene:

a) În cazul în care cartea consultată are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

b) În cazul în care cartea consultată este în format electronic, aplicați indicațiile de la punctul 1B.

3. Prefața, cuvânt înainte, introducere, studiu introductiv sau altă parte similară dintr-o carte/volum (tipărite sau în format electronic)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Prefața/Cuvânt înainte/Introducere/Studiu introductiv etc.” în Prenumele și Numele autorului/lor, Editorului/lor (ed.)/(eds.) sau coordonatorului/lor (coord.), *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, pagina/paginile.

Exemple:

Adrian Ludușan și Bogdan Dicher, „Foreword” în Adrian Ludușan, Bogdan Dicher (eds.) *Philosophy of Pragmatism (II) Varieties of Pragmatism. Classical Tradition and Contemporary Developments*, Cluj-Napoca: EFES, 2009, p. 5.

Mircea Dumitru, „Cuvânt înainte” în Willard van Orman Quine și Joseph Ullian, *Țesătura opiniilor*, Pitești: Paralela 45, 2007, p. 9.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Prefața/Cuvânt înainte/Introducere/Studiu introductiv etc.” în Numele, Prenumele autorului/lor sau Editorului/lor (ed.)/(eds.), *Titlul cărții cu caractere italice*, Orașul: Editura, anul, paginile între care este publicată partea citată.

Exemple:

Ludușan, Adrian și Dicher, Bogdan, „Foreword” în Ludușan, Adrian și Dicher, Bogdan (eds.), *Philosophy of Pragmatism (II) Varieties of Pragmatism. Classical Tradition and Contemporary Developments*, Cluj-Napoca: EFES, 2009, pp. i-xiii.

Dumitru, Mircea, „Cuvânt înainte” în Quine, Willard van Orman și Ullian, Joseph, *Țesătura opiniilor*, Pitești: Paralela 45, 2007, pp. 5-15.

Nota bene:

a) În cazul în care cartea consultată are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

b) În cazul în care cartea consultată este în format electronic, aplicați indicațiile de la punctul 1B.

4. Recenzii de cărți/volume editate, coordonate (tipărite sau în format electronic)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul recenziei încadrat cu ghilimele” (dacă este cazul), recenzie la *Titlul cărții/volumului cu caractere italice* de Prenumele și Numele autorului/lor sau Editorului/lor (ed.)/(eds.), în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul, anul, Secțiunea (Recenzii, Book Review), pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Christopher Pincock, recenzie la *The Applicability of Mathematics in Science: Indispensability and Ontology* de Sorin Bangu, în *Philosophia Mathematica*, Vol. 23, No. 3, 2014, Critical Studies/Book Reviews, p. 405.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, Titlul recenziei încadrat cu ghilimele” (dacă este cazul), recenzie la *Titlul cărții/volumului cu caractere italice* de Prenumele și Numele autorului/lor sau Editorului/lor (ed.)/(eds.), în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul, anul, Secțiunea (Recenzii, Book Review), adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Pincock, Christopher, recenzie la *The Applicability of Mathematics in Science: Indispensability and Ontology* de Bangu, Sorin, în *Philosophia Mathematica*, Vol. 23, No. 3, 2014, Critical Studies/Book Reviews.

Nota bene:

- a) În cazul în care cartea/volumul consultat are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

5. Articole incluse în reviste

A. Articole incluse în reviste tipărite

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele”, în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul (dacă este cazul), anul, pagina/paginile.

Exemplu:

David Theo Goldberg, „Racism and Rationality: The Need for a New Critique” în *Philosophy of the Social Sciences*, Vol. 20, No. 3, September 1990, p. 344.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul (dacă este cazul), anul, paginile între care este publicat articolul.

Exemplu:

Goldberg, David Theo, „Racism and Rationality: The Need for a New Critique” în *Philosophy of the Social Sciences*, Vol. 20, No. 3, September, 1990, pp. 317-350.

Nota bene:

În cazul în care articolul consultat are mai mulți autori, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

B Articole incluse în reviste electronice**B1. Reviste pentru care este disponibil un DOI (Digital Object Identifier)**

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul (dacă este cazul), anul, pagina/paginile, DOI, data accesării.

Exemplu:

Reuben Goodstein, „On the restricted ordinal theorem” în *Journal of Symbolic Logic*, Vol. 9, No. 2, 1944, p. 35, doi: [10.2307/2268019](https://doi.org/10.2307/2268019), accesat în 14.02.2015.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul (dacă este cazul), anul, paginile între care este publicat articolul, DOI.

Exemplu:

Goodstein, Reuben, „On the restricted ordinal theorem” în *Journal of Symbolic Logic*, Vol. 9, No. 2, 1944, pp. 33-41, doi: [10.2307/2268019](https://doi.org/10.2307/2268019).

Nota bene:

În cazul în care articolul consultat are mai mulți autori, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

B2. Reviste pentru care nu este disponibil un DOI – specificăm URL-ul (link-ul)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul (dacă este cazul), anul, pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Hilary Putnam, „Nonstandard Models and Kripke's Proof of the Gödel Theorem” în *Notre Dame Journal of Formal Logic*, Vol. 41, No. 1, 2000, p. 55, https://projecteuclid.org/download/pdfview_1/euclid.ndjfl/1027953483, accesat în 21.10.2015.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul (dacă este cazul), anul, paginile între care este publicat articolul, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Putnam, Hilary, „Nonstandard Models and Kripke's Proof of the Gödel Theorem” în *Notre Dame Journal of Formal Logic*, Vol. 41, No. 1, 2000, pp. 53-58, https://projecteuclid.org/download/pdfview_1/euclid.ndjfl/1027953483.

Nota bene:

În cazul în care articolul consultat are mai mulți autori, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).

6. Articole în ziare, cotidiene, magazine (tipărite sau în format electronic)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, data, pagina/paginile (dacă este cazul), adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

articol în ziar: Neil MacFarquhar, „For Russia, Links Between Caucasus and ISIS Provoke Anxiety” în *New York Times*, 20 noiembrie 2015, <http://www.nytimes.com/pages/world/europe/index.html?action=click&contentCollection=Europe&module=Kicker&region=Header&pgtype=article>, accesat în 20.11.2015.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul articolului încadrat de ghilimele” în *Titlul revistei cu caractere italice*, Volumul, Numărul, data, paginile între care este publicat articolul (dacă este cazul), adresa URL (link-ul).

Exemplu:

articol în ziar: MacFarquhar, Neil, „For Russia, Links Between Caucasus and ISIS Provoke Anxiety” în *Ney York Times*, 20 noiembrie 2015, <http://www.nytimes.com/pages/world/europe/index.html?action=click&contentCollection=Europe&module=Kicker&region=Header&pgtype=article>.

Nota bene:

- a) În cazul în care articolul consultat are mai mulți autori sau mai multe ediții, aplicați indicațiile de la punctul 1A(i).
- b) În cazul în care lipsesc informații cu privire la unii itemi trebuie citate toate referințele ce pot fi găsite cu privire la textul citat: autorul (dacă apare), numele articolului, tema/rubrica din care face parte (dacă este cazul), numărul sau data publicării pe site.
- c) În cazul în care articolul nu are paginație menționați secțiunea cea mai apropiată din care face parte citatul.

7. Articole/Documente preluate de pe platforme online sau pagini Web.

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul articolului/documentului încadrat de ghilimele”, *Numele platformei/website-ului cu caractere italice*, data postării (dacă este accesibilă), Secțiunea (dacă există), pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

(i1) *articol preluat de pe o platformă online:* Vasile Ernu, „Totul rămîne pe vechi sau cauzele înfrîngerii lui Saakașvili”, *CriticAtac*, 3 octombrie 2012, <http://www.criticatac.ro/19333/totul-rmine-pe-vechi-sau-cauzele-infringerii-lui-saakavili/>, accesat în 03.10.2012.

(i2) *document preluat de pe o pagină web:* Peter Smith, „Tennenbaum's Theorem”, *Logic Matters*, 28 februarie 2014, p. 4,

http://www.logicmatters.net/resources/pdfs/tennenbaum_new.pdf, accesat în 14.02.2015.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul articolului/documentului încadrat de ghilimele”, *Numele platformei/website-ului cu caractere italice*, data postării (dacă este accesibilă), paginile între care este încadrat articolul (dacă este cazul), adresa URL (link-ul).

Exemplu:

(i1) *articol preluat de pe o platformă online:* Ernu, Vasile, „Totul rămîne pe vechi sau cauzele înfrîngerii lui Saakașvili”, *CriticAtac*, 3 octombrie 2012, <http://www.criticatac.ro/19333/totul-rmine-pe-vechi-sau-cauzele-infringerii-lui-saakavili/>.

(i2) *document preluat de pe o pagină web:* Smith, Peter, „Tennenbaum's Theorem”, *Logic Matters*, 28 februarie 2014, http://www.logicmatters.net/resources/pdfs/tennenbaum_new.pdf.

Nota bene:

- a) În cazul în care lipsesc informații cu privire la unii itemi trebuie citate toate referințele ce pot fi găsite cu privire la textul citat.
- b) În cazul în care documentul nu are paginație menționați secțiunea cea mai apropiată din care face parte citatul.
- c) Sursele web consultate se trec separat, într-un spațiu special alocat acestora.

8. Teze de doctorat, lucrări de disertație sau licență (tipărite sau în format electronic)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului, *Titlul tezei, disertației sau licenței cu caractere italice*, Teză de doctorat/Lucrare de disertație/Lucrare de licență, Instituția de învățământ în cadrul căreia a fost susținută lucrarea, Orașul, anul, pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Adrian Ludușan, *Teorii ale referinței*, Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2013, p. 45.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului, *Titlul tezei, disertației sau licenței cu caractere italice*, Teză de doctorat/Lucrare de disertație/Lucrare de licență, Instituția de învățământ, Orașul, anul.

Exemplu:

Ludușan, Adrian, *Teorii ale referinței*, Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2012.

9. Documente oficiale (tipărite sau în format electronic – accesibile pe website)

- (i) **Notă de subsol:** *Titlul documentului cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul, Secțiunea, Orașul: Numele instituției care a elaborat documentul, anul, pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Standard Eurobarometer, No. 81, Spring 2014, Public Opinion in the European Union, Bruxelles: European Commission, 2014, p. 55,

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf, accesat în 21.10.2014.

- (ii) **Bibliografie:** Numele instituției care a elaborat documentul, *Titlul documentului cu caractere italice*, Volumul, Numărul, Trimestrul, Secțiunea, Orașul, anul, adresa URL (link-ul).

Exemplu:

European Commission, *Standard Eurobarometer*, No. 81, Spring 2014, Public Opinion in the European Union, Bruxelles, 2014,

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf.

Nota bene:

- a) În cazul în care lipsesc informații cu privire la unii itemi trebuie citate toate referințele ce pot fi găsite cu privire la textul citat.
- b) În cazul în care documentul nu are paginație menționați secțiunea cea mai apropiată din care face parte citatul.

10. Blog – uri

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul intrării pe blog (postării) încadrat de ghilimele”, *Numele blog-ului cu caractere italice*, data postării, Secțiunea, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

Timothy Gowers, „Taylor’s theorem with the Lagrange form of the remainder”, *Gower’s Weblog*, 11 februarie 2014, Secțiunea: Taylor’s theorem with the Peano form of the remainder, <https://gowers.wordpress.com/2015/11/10/interesting-times-in-academic-publishing/#more-6003>, accesat în 14.02.2015.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, „Titlul intrării pe blog (postării) încadrat de ghilimele”, *Numele blog-ului cu caractere italice*, data postării, adresa URL (link-ul).

Exemplu:

Gowers, Timothy, „Taylor’s theorem with the Lagrange form of the remainder”, *Gower’s Weblog*, 11 februarie 2014, <https://gowers.wordpress.com/2015/11/10/interesting-times-in-academic-publishing/#more-6003>.

Nota bene:

a) În cazul în care lipsesc informații cu privire la unii itemi trebuie citate toate referințele ce pot fi găsite cu privire la textul citat.

b) În cazul în care documentul nu are paginație menționați secțiunea cea mai apropiată din care face parte citatul.

c) *Nota bene:*

Sursele web consultate se trec separat, într-un spațiu special alocat acestora.

11. Lucrări prezentate în cadrul unor manifestări științifice (conferințe, congrese etc)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul lucrării încadrat în ghilimele”, lucrare prezentată în cadrul manifestării științifice (conferință, congres)

Denumirea manifestării științifice cu caractere italice, data manifestării, Instituția organizatoare.

Exemplu:

Adrian Ludușan, „On the significance of categoricity arguments”, lucrare prezentată în cadrul congresului *Congress of Logic, Methodology, and Philosophy of Science*, 3-8 august 2015, Universitatea din Helsinki.

- (ii) **Bibliografie:** Prenumele și Numele autorului/lor, „Titlul lucrării încadrat în ghilimele”, lucrare prezentată în cadrul manifestării științifice (conferință, congres) *Denumirea manifestării științifice cu caractere italice*, data manifestării, Instituția organizatoare.

Exemplu:

Ludușan, Adrian, „On the significance of categoricity arguments”, lucrare prezentată în cadrul congresului *Congress of Logic, Methodology, and Philosophy of Science*, 3-8 august 2015, Universitatea din Helsinki.

12. Lucrări nepublicate (manuscrite, draft-uri – în format fizic sau electronic)

- (i) **Notă de subsol:** Prenumele și Numele autorului/lor, *Titlul manuscrisului/draft-ului cu caractere italice* (dacă manuscrisul/draft-ul se prezintă sub forma unei cărți)/„Titlul manuscrisul/draft-ul încadrat în ghilimele”, (dacă manuscrisul/draft-ului se prezintă sub forma unui articol), manuscris/draft, data, pagina/paginile, adresa URL (link-ul), data accesării.

Exemplu:

(i1) *manuscris (neaccesibil online) sub formă de carte:* Shaughan Lavine, *Skolem was wrong*, manuscris, 1999, p. 21.

(i2) *draft (sub formă) de articol accesibil online:* Solomon Feferman, „Is the Continuum Hypothesis a definite mathematical problem?”, draft, 18.9.2011, p. 8, http://logic.harvard.edu/EFI_Feferman_IsCHdefinite.pdf, accesat în 14.02.2015.

- (ii) **Bibliografie:** Numele, Prenumele autorului/lor, *Titlul manuscrisului/draft-ului cu caractere italice* (dacă manuscrisul/draft-ul se prezintă sub forma unei cărți)/„Titlul

manuscrisul/draft-ul încadrat în ghilimele”, (dacă manuscrisul/draft-ului se prezintă sub forma unui articol), manuscris/draft, data, adresa URL (link-ul).

Exemplu:

(i1) *manuscris (neaccesibil online) sub formă de carte*: Lavine, Shaughan, *Skolem was wrong*, manuscris, 1999.

(i2) *draft (sub formă) de articol accesibil online*: Feferman, Solomon, „Is the Continuum Hypothesis a definite mathematical problem?”, draft, 18.9.2011, http://logic.harvard.edu/EFI_Feferman_IsCHdefinite.pdf.

Glosar de termeni specifici aparatului critic

apud se folosește în cazul în care *citarea este preluată dintr-o altă sursă* decât cea orginară (din necunoașterea limbii în care a fost scrisă lucrarea, a comodatității, a sărăciei bibliotecii etc.).

Exemplu:

ⁿKenneth Arrow, „The Principle of Rationality in Collective Decisions” în *Collected Papers of Kenneth J. Arrow*, Vol. 1, *Social Choice and Justice*, Cambridge MA: Belknap Press, 1984, p. 51, *apud* Amartya Sen, *Rationality and Freedom*, Cambridge, MA: Belknap Press, 2002, p. 328.

Contra se folosește pentru a specifica referințele la *o poziție contrară celei exprimate*.

Cf. sau *comp.* se utilizează pentru a specifica referințele la alte poziții (ușor diferite) pentru *compararea sau confruntarea poziției exprimate*.

[f.a.] se folosește în cazul în care *anul publicării e necunoscut*.

[f.e.] se folosește în cazul în care *editura e necunoscută*.

[f.l.] se folosește în cazul în care *localitatea în care a apărut lucrarea e necunoscută*.

Ibidem (aceeași lucrare) se folosește dacă vă referiți la *lucrarea menționată în citarea imediat anterioară*.

Exemplu:

ⁿIan Chiswell și Wilfrid Hodges, *Mathematical Logic*, Oxford: Oxford University Press, 2007, p. 171.

ⁿ⁺¹*Ibidem*, p. 173.

Idem (același autor) se folosește dacă *citați succesiv două lucrări ale aceluiași autor*.

Exemplu:

ⁿCharles Parsons, *Mathematical Thought and its Objects*, Cambridge: Cambridge University Press, 2008, pp. 17-19.

ⁿ⁺¹*Idem*, „The uniqueness of the natural numbers”, *Iyyun*, Vol. 39, 1990, p. 15.

Infra/vezi mai jos se folosesc pentru a preciza *pagina sau nota de subsol ulterioară unde se găsesc detalii* cu privire la tema sau ideea discutată în acest loc *sau sunt specificate referințele* la o lucrare menționată în acest punct.

op. cit. se folosește dacă între prima citare (completă) a lucrării unui autor și citările ulterioare se intercalează citarea unor lucrări ale unor autori diferiți .

Exemplu:

ⁿIan Chiswell și Wilfrid Hodges, *Mathematical Logic*, Oxford: Oxford University Press, 2007, p. 171.

ⁿ⁺¹Shaughan Lavine, *Skolem was wrong*, manuscris, 2001, p. 151.

ⁿ⁺² Chiswell și Hodges, *op. cit.*, p. 174.

passim/et passim (în diferite locuri) se folosesc pentru a preciza că *ideea menționată în lucrare se regăsește (difuz) pe mai multe pagini sau paragrafe* din proximitatea citării.

seq/et seq/sq/qq (și în următoarele) se folosesc pentru a preciza că *ideea menționată în lucrare este dezvoltată pe următoarele pagini, paragrafe* ale lucrării citate.

[*sic*] sau [*sic!*] se folosește pentru a indica *greșeli gramaticale, contradicții, inconsecvențe evidente* în cadrul citatului.

Supra/vezi mai sus se folosesc pentru a preciza *pagina sau nota de subsol anterioară unde se gasesc detalii* cu privire la tema sau ideea discutată în acest loc *sau sunt specificate referințele* la o lucrare menționată în acest punct.

Vezi și se folosește pentru a specifica *referințe la lucrări în care este expus sau argumentat un punct de vedere similar* cu cel prezentat.

*** se folosește dacă *autorul nu este specificat, este anonim sau necunoscut*.

Exemplu:

*** *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, Ediția a V-a, București: Univers Enciclopedic, 1995.

Nota bene:

- a) Formula *loc. cit.* se poate folosi în locul formulei *ibidem* sau formulei *op. cit.* dacă cităm același autor, aceeași carte, aceeași pagină. De remarcat, însă, e tendința de a înlocui formula *loc. cit.* cu *ibidem*.
- b) Observați omiterea prenumelui în cazul folosirii formulei *op. cit.*
- c) Citarea indirectă a unei surse, prin *apud*, presupune consemnarea în bibliografie doar a sursei secundare, indirecte, nu a sursei originare, neconsultate.
- d) După *Cf.* nu puneți virgulă.
- e) [*sic*] sau [*sic!*] se folosește în cadrul citatului, nu în specificațiile referențiale din nota de subsol.

EVITAREA PLAGIATULUI

Aspecte juridice și etice ale plagiatului

Plagiatul se referă la copierea unor idei, a unui raționament, a unui material vizual de tip fotografie, a unor pasaje de text, sau copierea integrală a unei opere de creație intelectuală fără a preciza sursa informației.

În țara noastră, Legea nr. 8/1996 consacrată protejării dreptului de autor nu prevede noțiunea de plagiat, întrucât plagiatul este mai degrabă un termen academic și mai puțin unul juridic. Corespondentul juridic pentru plagiat este „reproducerea fără drept” sau „încălcarea dreptului de autor”; altfel spus, plagiatul este sancționat în legislația națională sub o altă denumire juridică.

Plagiatul este sancționat și de către Universitatea Babeș-Bolyai. Codul de etică al Universității Babeș-Bolyai (Art. 22) clasifică încălcările eticii în domeniul cercetării astfel:

- a) plagiatul;
- b) omisiunea recunoașterii, fie prin menționare ca autor al unei opere, fie prin indicarea sursei, a contribuției unor terți la elaborarea unei opere;
- c) obligarea autorilor unei opere de a menționa ca autori și persoane care nu au participat la elaborarea acesteia;
- d) menționarea ca autori ai unei lucrări a unor persoane care nu au contribuit semnificativ la elaborarea acesteia²².

La rândul ei, Facultatea de Studii Europene consideră esențială respectarea cadrului legal și a normelor deontologice prin acordarea creditului științific în scrierea lucrărilor de licență sau de disertație. În caz contrar, dacă nu se specifică sursa informațiilor și se însușesc parțial sau în totalitate ideile ori cuvintele altora, se comite un furt intelectual. **Astfel, coordonatorul lucrării și comisia de specialitate vor respinge** lucrările de licență în cazul în care se constată că lucrarea conține elemente plagiante. **În consecință, plagiatul este o**

---

²² *Codul de etică și deontologie profesională al Universității Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca: Universitatea Babeș-Bolyai, 2013, p. 6, http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/publice/files/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat în 12.06.2015.

problemă extrem de severă, chiar dacă nu este comisă intenționat, ci din pură neatenție, având consecințe dramatice asupra studentului.

Ce este plagiatul?

Dicționarul explicativ al limbii române definește plagiatul în următorul mod:

Acțiunea de a plagia; plagiarea = operă literară, artistică sau științifică a altcuiva însușită (integral sau parțial) și prezentată drept creație personală²³.

Aceasta înseamnă, de fapt, (1) a asuma ideile sau enunțurile altcuiva ca fiind proprii; (2) a le utiliza fără creditarea sursei; (3) a pretinde într-o lucrare că o idee este nouă, chiar dacă a fost derivată dintr-o altă sursă. Astfel, plagiatul poate fi considerat un act de fraudă din două motive: mai întâi, deoarece implică nerecunoașterea muncii depuse de o altă persoană, și, mai apoi, pentru că nu recunoaște importanța efortului depus de persoana care a fost furată.

Întrebarea formulată adesea de către studenți este următoarea: **cum pot fi furate enunțurile și ideile altora?**

Răspunsul este destul de simplu. Ideile, interpretările date unor fenomene sau formulările originale sunt considerate proprietăți intelectuale și sunt protejate de legea dreptului de autor, tot așa cum sunt protejate și invențiile, brevetele etc. Aproape toate rezultatele obținute prin cercetare cad sub protecția dreptului de autor, atât timp cât acestea sunt înregistrate într-un fel (cum ar fi prin publicarea într-o carte, articol sau expunerea lor publică). Așadar, plagiatul înseamnă a copia enunțurile sau ideile unui autor și a pretinde că sunt proprii, a nu trimite la sursa de unde provine o idee, a omite ghilimelele, a furniza informații incorecte cu privire la sursa citată, a modifica succesiunea ideilor și a pretinde originalitatea lor, dar și copierea structurii unei lucrări. **Însă cazurile de plagiat pot fi evitate citând sursele de unde au fost culese informațiile**, adică, pur și simplu precizând ce materiale au fost folosite.

---

²³ *Dicționarul explicativ al limbii române*, varianta on-line: <http://dexonline.ro/definitie/plagiat>, accesat în 12.06.2015.

Tipuri de plagiat

Literatura de specialitate redă o varietate extinsă de tipuri de plagiat, însă mai toate cad de acord asupra unor categorii principale:

1. **Copiere integrală** – se prezintă capitole sau pasaje întregi dintr-o altă lucrare, după tehnica *copiere-lipire* (celebrul *copy-paste*), pretinzând ca acestea ar fi creație proprie. În această categorie intră și **lucrările cumpărate** de la terți sau primite **cadou** de la colegi.
2. **Copiere parțială** – copierea câtorva rânduri, a unor paragrafe sau părți semnificative (lungi de câteva pagini) dintr-o lucrare.
3. **Copiere prin parafrazare** – se preia structura, linia de argumentare, exemplele și alte elemente de conținut ale sursei, dar se modifică formulările, succesiunea paragrafelor sau alte elemente pentru a face mai dificilă identificarea autorului.
4. **Auto-plagiere** – se preia integral sau masiv dintr-o lucrare proprie, anterioară, inclusiv propria lucrare de licență sau disertație²⁴.

Evitarea plagiatului

Evitarea plagiatului presupune urmarea câtorva pași în redactarea propriilor lucrări:

1. În primul rând, autorul trebuie să conceapă o lucrare **originală** și să ofere un plus de cunoaștere în domeniu.
2. Mai apoi, el trebuie să precizeze în aparatul critic sursele utilizate, în principal pentru a oferi **credibilitate** poziției susținute de autorul lucrării de licență și disertație.
3. Specificarea precisă a autorului și a sursei prin **citare** (conform standardelor de citare).
4. Evitarea formulărilor de tipul „este cunoscut faptul”, „alți cercetători au arătat”, „există autori care afirmă”, „se știe că”. În lucrările științifice trebuie **precizat** cu **acuratețe cine este autorul** conceptelor, argumentelor, formulărilor invocate²⁵.

---

²⁴ Earl Babbie, *Survey Research Methods*, Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1990, pp. 480-482.

²⁵ Cristian Pârvolescu (coord.), *Ghid de elaborare a lucrării de licență și a disertației*, București: Școala Națională de Studii Politice și Administrative, pp. 58-59, <http://www.politice.ro/img/ghidelaborare.pdf>, accesat în 12.06.2015.

„Nu am vrut să plagiez!”

Succint formulat, „plagiatul nu se măsoară prin intenția autorului, ci prin creația rezultată, mai precis, prin mesajul transmis publicului”²⁶. Altfel spus, problema nu este aceea dacă studentul a comis plagiatul intenționat sau nu, ci efectul produs de acesta, anume încălcarea dreptului de autor și/sau nerespectarea normelor de etică ale instituției care girează lucrarea respectivă.

Pentru ca studenții să evite plagiatul, ceea ce trebuie să facă atunci **când conspectează** este:

- să citeze sursa, folosind ghilimelele și precizând referința;
- să nu copieze direct paragrafe, dacă nu se dorește folosirea lor ca atare, sub formă de citat;
- să rezume informațiile regăsite în text indicând referința;
- pentru fotografii, grafice și interpretări ale acestora trebuie să se ceară permisiunea de a le folosi. De regulă, autorii oferă fără rezerve acest lucru²⁷.

În acest mod, sursele informațiilor folosite în redactarea lucrării sunt transparente, se respectă normele deontologice în vigoare și se asigură onestitatea intelectuală a autorului.

Exemplu

Text original:

„Security is taken to be about the pursuit of freedom from threat and the ability of states and societies to maintain their independent identity and their functional integrity against forces of change, which they see as hostile. The bottom line of security is survival, but it also reasonably includes a substantial range of concerns about the conditions of existence. Quite where this range of concerns ceases to merit the urgency of the “security” label (which identifies threats as significant enough to warrant emergency action and exceptional measures including the use of force) and becomes part of everyday uncertainties of life is one of the difficulties of the concept”²⁸.

---

²⁶ Ibidem, p. 59.

²⁷ Alpár Szász, *Plagiatul: Forme și tehnici de evitare*, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai, p. 2, <http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/03/ReguliPlagiat.pdf> accesat în 12.06.2015.

²⁸ Barry Buzan, „New Patterns of Global Security in the Twenty-first Century” în *International Affairs*, Vol. 67 No. 3, 1991, pp. 432-433.

Redare sub formă de citat:

„Se consideră că securitatea privește punerea la adăpost față de amenințări și capacitatea statelor și societăților de a-și menține identitatea independentă și integritatea lor funcțională, împotriva forțelor de schimbare, pe care le văd ca ostile. Aspectul esențial al securității este supraviețuirea, dar include, de asemenea, în mod rezonabil, o gamă substanțială de preocupări cu privire la condițiile de existență. Unde anume această gamă de preocupări încetează să merite imperativul etichetei „securitate” (care identifică amenințările ca fiind suficient de semnificative pentru a justifica acțiuni de urgență și măsuri excepționale, inclusiv folosirea forței) și devine parte a incertitudinilor de zi cu zi reprezintă una dintre dificultățile conceptului”

Variantă concisă de redare:

Berry Buzan afirmă că securitatea vizează preocuparea statelor de a se proteja față de amenințări și de a-și menține identitatea, independența și integritatea funcțională. Nucleul conceptului de „securitate” este constituit de asigurarea supraviețuirii, dar demarcarea precisă a conceptului, dincolo de condițiile de asigurare a supraviețuirii, este problematică.

Alternativă de redare:

Berry Buzan consideră că securitatea presupune atât capacitatea statelor de a se proteja de amenințări, cât și de a-și menține identitatea și integritatea funcțională. Securitatea vizează, în principal, supraviețuirea, dar cuprinde și o serie de preocupări rezonabile legate de condițiile de existență ale statelor. Conform lui Buzan, este dificil de stabilit demarcația dintre preocupările care atentează la condițiile rezonabile de existență ale statelor și justifică intervenții excepționale din partea acestora și preocupările care țin de incertitudinile cotidiene cu care statele se confruntă.

Date despre subiecții intervievați

Două chestiuni se cuvin a fi menționate în ce privește prezentarea datelor despre subiecții intervievați:

- a) În cadrul lucrărilor de licență sau masterat, cercetările, mai ales cele calitative, presupun în mod uzual intervierea unor subiecți. Astfel, este important de precizat că aceștia **au**

dreptul la anonim, mai ales când este vorba de lucrări care se bazează pe un număr mic de subiecți ușor identificabili.

- b) În situația în care este necesară definirea unui atribut care ajută la identificarea unui subiect (de exemplu, un manager de companie, un șef de filială de partid, un înalt funcționar de stat) este obligatoriu ca **persoana în cauză să fie informată** despre faptul că în lucrarea elaborată vor fi utilizate date sau citate furnizate de acesta²⁹.

Concluzie

Lucrările de licență și disertație sunt relevante atât din punct de vedere științific cât și profesional, deoarece ambele reprezintă cărți de vizită pentru cariera viitoare a absolvenților. Din acest motiv, respectarea normelor deontologice este crucială.

Rezumat

1. Facultatea de Studii Europene sancționează plagiatul prin respingerea lucrării.
2. Asigurați-vă că lucrarea nu se încadrează în vreunul dintre tipurile de plagiat:
  - (a) *Copiere integrală*
  - (b) *Copiere parțială*
  - (c) *Copiere prin parafrizare*
  - (d) *Auto-plagiere*
3. Evitați plagiatul prin cei patru pași menționați:
originalitate
credibilitate
citare
acuratețe.
4. Formula „nu am vrut să copiez” nu disculpă.
5. Respectați dreptul la informare și la anonim al subiecților intervievați.

²⁹ Cristian Pârvulescu (coord.), *op. cit.*, p. 60.

SUSȚINEREA/PREZENTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE. CRITERII DE EVALUARE, REGULI ȘI RECOMANDĂRI.

Susținerea publică a lucrării de licență/disertație. Considerații generale

Susținerea publică a lucrării de licență/disertație constă în diseminarea către membrii unei comunități academice a rezultatelor studiului realizat, în vederea fundamentării publice a întregului proces de cercetare realizat în urma unei atente planificări și pregătiri prealabile. Prezentarea orală a lucrării reprezintă, în baza prezentării lucrării și unui dialog deschis și argumentat cu membrii comisiei de evaluare, modalitatea de validare a capacității de sinteză și înțelegere precum și a aptitudinilor teoretice și empirice dobândite de către studentă/student ca urmare a elaborării lucrării.

Prin intermediul prezentării orale se urmăresc evaluarea unor competențe precum: *analiza critică, sintetizarea informațiilor relevante, argumentarea științifică, elemente de prezentare orală, dezbateră problematicii studiate* etc. Trebuie ca în acest context să subliniem faptul că prezentarea lucrării de licență/disertație în fața comisiei de examinare este la fel de importantă ca redactarea acesteia prin reliefarea aspectelor relevante ale întregului proces de cercetare.

Nota finală obținută de către absolvent în urma susținerii publice a lucrării elaborate va reflecta atât *rezultatul evaluării întregii lucrări* de către cadrul didactic coordonator (evaluare consemnată într-un referat semnat în original), cât și *rezultatul evaluării prezentării publice* de către membrii comisiei de licență/disertație, în urma prezentării și susținerii acesteia de către absolvent.

Evaluarea susținerii publice a lucrării de licență/disertație

Evaluarea susținerii publice a lucrării de licență/disertație este fundamentată pe o serie de criterii ce sunt structurate în două secțiuni principale: (1) criteriile ce țin de prezentarea lucrării de licență/disertație și (2) criteriile ce țin de argumentarea dezvoltată în urma întrebărilor adresate de către comisia de evaluare.

(1) Criteriile de prezentare se vor concentra asupra a) îndeplinirii obiectivelor de cercetare propuse, b) rezultatelor obținute relativ la obiectivele propuse, c) metodologiei alese și aplicate, d) circumscrierii semnificației demersului cercetării prin prezentarea 1) implicațiilor, limitelor, soluțiilor/recomandărilor propuse, 2) relevanței cercetării (mai precis a întrebărilor de cercetare și a rezultatelor obținute) în contextul teoretic din care cercetarea face parte și 3) prezentarea impactului și direcțiilor viitoare de cercetare.

(2) Al doilea tip de criterii după care se realizează evaluarea susținerii publice a lucrării de licență/disertație este reprezentat de modul în care studentul/studenta articulează și angajează argumente în urma întrebărilor adresate de membri comisiei. Întrebările comisiei pot viza 1) clarificarea unor aspecte referitoare la abordările teoretice, metodologice sau aplicative asumate în cadrul lucrării (indicatori sau instrumente utilizate), a unor concepte sau termeni-cheie din lucrare, 2) argumentarea alegerii abordării și metodologiei, 3) argumentarea interpretării datelor/studiului de caz, 4) argumentarea semnificației rezultatelor obținute și 5) selecția bibliografiei în relație cu metodologia și abordările asumate, studiu de caz sau aplicațiile oferite precum și cu anumite concepte centrale ale lucrării.

Nota bene:

Evaluarea susținerii publice a lucrării de licență/disertație se realizează în funcție de două seturi de criterii:

- (iv) Criterii ce țin de prezentarea lucrării de licență/disertație
- (v) Criterii ce țin de argumentarea dezvoltată în urma întrebărilor adresate de către comisia de evaluare

Reguli organizatorice de prezentare și susținere a lucrării de licență

Data, locul prezentării și referatul coordonatorului

Absolvenții vor fi anunțați asupra datei, orei și locului la care își vor susține lucrarea de licență/disertație în fața comisiei. Neprezentarea absolventului la data, ora și locul stabilit poate atrage eliminarea acestuia din examenul de licență.

Cadrul didactic coordonator va fi prezent la susținerea lucrării pentru prezentarea referatului asupra lucrării de licență/disertație. Referatul presupune realizarea unei scurte analize a lucrării, în cel puțin 6 fraze, și completarea grilei de evaluare (vezi *grila de evaluare pentru cadrele didactice coordonatoare* din capitolul *Standarde privitoare la evaluarea lucrării de licență/disertație*). În cadrul referatului, coordonatorul/coordonatorii propun o notă pentru lucrare. Referatul se anexează lucrării de licență/disertație în ziua susținerii acesteia în fața Comisiei, conform Art. 31 și 32 din Regulamentul pentru licență și disertație. Operarea de modificări în textul lucrării în varianta finală care nu au fost agreate de către cadrul didactic coordonator atrage dreptul coordonatorului de a refuza elaborarea referatului și, implicit, imposibilitatea susținerii lucrării în sesiunea respectivă. În cazul în care referatul a fost deja elaborat, cadrul didactic coordonator are dreptul de a-l retrage.

Lucrările de licență/disertație se elaborează într-o limbă de circulație internațională, cu acordul coordonatorului, dar se susțin în limba în care s-a studiat (limbile liniilor de studii: română, engleză, germană).

Prezentare multimedia

Trebuie subliniat faptul că prezentarea multimedia depinde într-o foarte mare măsură de natura temei abordate. Opțiunea cea mai populară printre studenți pentru prezentarea în format multimedia a lucrării de licență/disertație este reprezentat de formatul PowerPoint. Acest fapt, însă, nu exclude alegerea și prezentarea în formate multimedia diferite. Totodată, subliniem că anumite teme pot să solicite utilizarea unor mijloace suplimentare de prezentare precum: înregistrări audio, fotografii, poiecții ale unor filme scurte sau fragmente de film, accesarea online a unor site-uri etc. În anumite situații, absolvenții pot să elaboreze materiale sintetice pe care le înmânează comisiei la susținere.

Timp maxim de prezentare

Timpul alocat susținerii publice a lucrării elaborate de către studentă/student este de 10 - 15 minute (dialogul și discuțiile ulterioare cu membrii comisiei pot prelungi acest interval).

<i>Nota bene:</i>

- Neprezentarea absolventului la data, ora și locul stabilit poate atrage eliminarea acestuia din examenul de licență.
- Operarea de modificări în textul lucrării în varianta finală care nu au fost agreate de către cadrul didactic coordonator atrage dreptul coordonatorului de a nu semna și, în consecință, elibera acordul pentru susținerea lucrării de licență, ceea ce implică imposibilitatea studentului de a se înscrie la examenul de licență.
- Timpul alocat susținerii publice a lucrării elaborate de către studentă/student este de 10 - 15 minute.

Recomandări pentru prezentarea orală și realizarea prezentării multimedia

Prezentarea orală

În prezentarea orală, este bine ca accentul să fie pus pe expunerea rezultatelor obținute, fie ele de natură teoretică sau practică. În acest context, este recomandat ca prezentarea să se concentreze asupra studiului de caz sau aplicației efectuate. Trebuie să subliniem aici faptul că nu este recomandat ca studenții să apeleze la lecturarea unei prezentări anterior elaborate susținerii, deoarece comisia se va aștepta la o prezentare liberă a rezultatelor cercetării care să dovedească capacitatea absolventului de a utiliza cu ușurință conceptele și noțiunile cuprinse în studiu dovedind astfel o bună cunoaștere și internalizare a acestora.

Recomandăm ca studentul/studenta să precizeze și, dacă este cazul, să detalieze, informațiile tehnice expuse în prezentare, mai ales atunci când informațiile au fost obținute cu mijloace informatice, de exemplu, testări de ipoteze, generări de modele etc., în R, SPSS etc.

De asemenea, recomandăm ca studentul/studenta să expună elementele grafice precum tabele, matrici, figuri sau scheme din lucrare etc. pentru a surprinde mai acurat argumentul dezvoltat și să le interpreteze, dacă este cazul.

În ceea ce privește segmentul de întrebări și răspunsuri din cadrul prezentării orale, este important de reținut faptul că nu în toate situațiile există răspunsuri predefinite așteptate de către comisie; de regulă întrebările din partea comisiei urmăresc să surprindă modul în care absolvenții pot utiliza conceptele studiate, pot interpreta, susține sau argumenta ideile formulate, înțelegând, totodată, și limitările unui astfel de demers de cercetare.

Prezentarea trebuie să fie relevantă, clară, precisă, ușor de urmărit, și centrată pe elementele esențiale abordate. Atitudinea optimistă, energia și entuziasmul vor ajuta prezentarea în fața comisiei de evaluare dovedind siguranță și o bună cunoaștere a temei abordate.

Nota bene:

- În prezentarea lucrării axați-vă asupra expunerii rezultatelor obținute (studiul de caz, cercetarea empirică, analiza datelor secundare etc.).
- Vă recomandăm să nu citați o prezentare anterior elaborată.
- Nu în toate situațiile există răspunsuri predefinite așteptate de către comisie; de regulă întrebările din partea comisiei vizează modul în care absolvenții pot utiliza conceptele studiate, pot interpreta, susține sau argumenta ideile formulate.

Realizarea prezentării multimedia

Recomandăm ca prezentarea multimedia să se încadreze între 10-12 diapozitive (slide-uri) care vor cuprinde cel mai adesea: a) un slide de titlu – titlul lucrării, numele absolventului și numele cadrului didactic coordonator; b) un slide cu cuprinsul lucrării; c) un slide ce va cuprinde cuvinte/concepte cheie și motivarea alegerii temei/noutatea temei cercetate; d) 5-10 slide-uri – prezentarea sintetică a conținutului lucrării (de subliniat este importanța accentului pus pe componenta practică/studiul de caz al lucrării); e) 2-3 slide-uri pentru concluzii.

Din punct de vedere al volumului de conținut, recomandăm ca fiecare slide să conțină maximum 7 linii a câte 7 cuvinte fiecare. Drept consecință, recomandăm să nu încărcați slide-urile cu foarte multe informații.

Nota bene:

Prezentarea multimedia să se încadreze între 10-12 diapozitive (slide-uri) care vor cuprinde:

- Un slide de titlu
- Un slide cu cuprinsul lucrării
- Un slide cu motivarea alegerii temei/noutatea temei cercetate și cuvintele/conceptele cheie

- 5 – 10 slideuri cu prezentarea sintetică a conținutului lucrării
- 2 – 3 slide-uri pentru concluzii.

STANDARDE PRIVITOARE LA EVALUAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE

Fiecare coordonator își exprimă punctul de vedere final asupra lucrării de licență/disertație după evaluarea acesteia conform grilei de evaluare.

Referatul de evaluare a lucrării va conține:

- aproximativ 6 fraze care analizează contribuția candidatului și gradul de noutate al lucrării în limba liniei respective de studiu sau într-o altă limbă de circulație internațională
- grila de evaluare completată
- nota propusă de coordonator/coordonatori.

În vederea evaluării unitare a lucrărilor de licență/disertație, s-a întocmit următoarea *grilă de evaluare pentru cadrele didactice coordonatoare:*

Student:		
Titlul lucrării:		
Coordonator(i):		
Evaluare	Punctaj maxim	Punctaj propus pentru lucrare
1. Noutatea și importanța temei	0.50	
2. Structura lucrării	1.50	
3. Conținut		
3.1. Sinteza bibliografică	1.00	
3.2. Originalitate: Cercetare proprie (cercetare calitativă, cercetare cantitativă); interpretare corectă a rezultatelor	3.00	
3.3. Formularea de concluzii corecte și propuneri importante	1.50	
3.4. Stilul redactării, claritatea exprimării, corectitudinea textului din punct de vedere gramatical și ortografic	1.00	
4. Folosirea aparatului științific (note de subsol, tabele, grafice) și lista de referințe bibliografice	1.50	
TOTAL	10.00	

Prezentarea orală are ca scop verificarea capacității de susținere a structurii logice, argumentării, ipotezelor/temelor de cercetare, alegerii metodologiei și concluziilor lucrării de licență. Este evaluată capacitatea absolventului de a analiza critic, prezenta și dezbate aspectele teoretice și practice mai relevante ale demersului său de cercetare într-o formă coerentă, sintetică, comprehensivă și într-un interval de timp standard.

De asemenea, prin susținerea orală a lucrării se evaluează capacitatea absolventului de a răspunde pertinent cu argumente la întrebări atât cu privire la aparatul conceptual folosit în realizarea lucrării de licență/disertație cât și cu privire la pertinenta alegerilor metodologice și respectiv a concluziilor demersului de cercetare.

Fiecare membru al comisiei de susținere va evalua proba orală conform următoarerilor grile, în prezența coordonatorului lucrării. Notele acordate sunt note întregi de la 1 la 10. Nota finală a probei orale este media aritmetică a notelor membrilor comisiei pentru proba orală.

Grilă de evaluare a lucrării de către membrii comisiei

Student:			
Titlul lucrării:			
Specializarea:			
Numele și prenumele membrului Comisiei:			
Nr. crt.	Criteriu de evaluare	Punctaj maxim	Punctaj lucrare
1.	LUCRAREA SCRISĂ	3 pct.	
	1.1. Construcția lucrării (existența unei concordanțe între titlul și structura lucrării, includerea unei teme de cercetare/studiu de caz, existența concluziilor)	1 pct.	
	1.2. Utilizarea aparatului critic	1 pct.	
	1.3. Bibliografia lucrării (relevanță, actualitate, etc.)	1 pct.	
2.	PREZENTAREA LUCRĂRII	7 pct.	
	2.1. Scopul și obiectivele lucrării	2 pct.	
	<ul style="list-style-type: none"> Prezentare sintetică, clară, comprehensivă a argumentelor care au condus la realizarea prezentei lucrări de licență (argumentare/introducere) 	1 pct.	
	<ul style="list-style-type: none"> Prezentare sintetică, clară, comprehensivă a scopului, obiectivelor 	1 pct.	

și structurii lucrării		
2.2. Designul cercetării/studiului de caz	2 pct.	
<ul style="list-style-type: none"> • Rezultatele cercetării/studiului de caz – prezentare succintă, critică, relevantă	1 pct.	
<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea valorii adăugate și a limitelor cercetării/studiului de caz, formularea critică, pertinentă, argumentată a concluziilor	1 pct.	
2.3. Analiza sintetică, critică a literaturii de specialitate – formularea ipotezelor de cercetare	1 pct	
2.4. Prezentare PPT Structura echilibrată ca număr de slide-uri per capitol lucrare/slide-uri corect realizate – distribuția informațiilor pe slide, prezentarea acestora	2 pct.	

PREVEDERI REGULAMENTARE PRIVIND ELABORAREA ȘI COORDONAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE

În conformitate cu *Regulamentul de organizare și desfășurare a examenului de finalizare a studiilor al Facultății de Studii Europene* vă rugăm să aveți în vedere următoarele precizări:

Art. 14. Lucrările de licență/disertație pot avea coordonatori științifici numai cadre didactice titulare în UBB care dețin titlul de doctor în aria tematică a lucrării. Lucrarea de licență/disertație în regim de co-tutelă poate avea doi sau mai mulți coordonatori științifici, în acest caz cel puțin unul dintre ei va fi titular cu titlul de doctor, ceilalți putând fi cadre didactice asociate sau asistenți doctoranzi.

Art. 15. În vederea elaborării lucrării de licență/disertație, absolvenții au obligația de a conveni cu coordonatorul științific cerințele metodologice, bibliografice și organizatorice pentru realizarea lucrării finale, pentru tema studiată (temă aleasă din lista propusă de coordonator și aprobată în Departament).

Art. 16. Facultatea de Studii Europene încurajează participarea la coordonarea lucrărilor de licență a coordonatorilor științifici de la universitățile partenere din Uniunea Europeană (în conformitate cu regulamentul UBB). Aceștia vor putea asuma coordonarea lucrărilor de licență în regim de co-tutelă.

Art. 17. Fiecare cadru didactic poate îndruma maxim 10 lucrări de licență și maxim 5 lucrări de disertație în regim individual și maxim 10 lucrări de licență și maxim 5 lucrări de disertație în regim de co-tutelă.

Art. 18. Fiecare cadru didactic prezintă în prima lună a fiecărui an academic o listă de teme pentru licență/disertație, care se aprobă în Departament până la data de 1 noiembrie. Lista finală cu privire la coordonarea lucrărilor de licență/disertație va fi publicată pe site-ul departamentului la sfârșitul lunii noiembrie. Orice modificare de temă făcută de coordonator împreună cu absolventul va fi transmisă biroului departamentului până cu maxim 2 luni înainte de susținerea examenului de licență/disertație.

Art. 19. Temele de licență/disertație propuse de fiecare cadru didactic în parte vor fi adecvate interesului și pregătirii acestuia și vor fi selectate fie din temele de cercetare de interes individual, fie din temele de cercetare propuse de departament sau identificate în cadrul parteneriatelor pe care FSE le dezvoltă cu alte instituții, cu firme sau cu organizații non-profit în vederea creșterii calității și gradului de aplicabilitate a lucrărilor de licență/disertație. Niciun cadru didactic nu va putea coordona lucrări de licență/disertație dintr-un domeniu în care nu are pregătirea corespunzătoare sau pentru care nu are nici un interes de cercetare specific. Biroul departamentului va analiza propunerile tematice și va sesiza situațiile de incompatibilitate în coordonarea unor teme de licență/disertație. Pentru domeniile în care există interes pentru cercetare aplicativă și transferul rezultatelor spre diferiți beneficiari caracterul practic al lucrării va constitui o caracteristică de bază.

Art. 20. Candidații la examenul de licență/disertație au obligația de a-și alege tema lucrării de licență/disertație din listele puse la dispoziție de fiecare Departament al facultății cel târziu până la sfârșitul semestrului I a anului academic în care se susține examenul de licență/disertație, pentru sesiunea din iunie-iulie, respectiv până cel târziu 20 decembrie al anului calendaristic anterior celui în care se susține examenul de licență/disertație, pentru sesiunea din februarie.

Art. 21. După alegerea temei, studentul are obligația depunerii la Secretariat a unei cereri către conducerea FSE pentru aprobarea temei pentru lucrarea de licență/disertație, stabilită de comun acord cu coordonatorul, semnată de cadrul didactic coordonator, cel târziu până la sfârșitul semestrului I a anului academic în care se susține examenul de licență/disertație, pentru sesiunea din iunie-iulie, respectiv până cel târziu 20 decembrie al anului calendaristic anterior celui în care se susține examenul de licență/disertație, pentru sesiunea din februarie. Această cerere este valabilă pe durata anului academic respectiv. Nesusținerea lucrării de licență/disertație în sesiunea pentru care s-a aprobat tema lucrării de licență/disertație atrage necesitatea reînnoirii cererii, cu semnătura de accept a coordonatorului. Nu vor fi acceptate cererile depuse după termenul stabilit și anunțat la nivel de facultate.

Art. 22. Este interzisă mutarea de la un coordonator la altul fără aprobarea prealabilă a transferului de către biroul departamentului pe baza solicitării scrise a studentului, depuse la Secretariatul facultății. Cu excepția situațiilor de forță majoră (cazuri medicale, deces, alte situații care presupun imposibilitatea coordonării de către cadrul didactic a lucrării de licență /

disertație etc.), schimbarea coordonatorului nu mai poate avea loc după data de 1 martie a anului academic în care are loc examenul de licență/disertație.

Art. 23. Procesul de coordonare a realizării lucrării de licență/disertație presupune următoarele obligații din partea coordonatorului: asigurarea cooperării continue cu candidații, pe tot parcursul elaborării lucrării de licență/disertație; acordarea de sprijin cu privire la selecția bibliografiei; oferirea de sugestii cu privire la alegerea studiului de caz sau derularea componentei practice a lucrării de licență; întâlniri față în față și/sau online de analizare și revizuire a unor părți din lucrarea de licență/disertație respectiv a versiunii finale. Cu ocazia acestora, coordonatorul formulează observații cu privire la calitatea, progresul lucrării, aspecte care trebuiesc abordate, eliminate, îmbunătățite. Fiecare coordonator trebuie să aibă minim 3 întâlniri față în față și/sau online cu studentul, din care cel puțin una pe versiunea finală a lucrării de licență/disertație; discutarea altor aspecte legate de realizarea în timp și la standardul de calitate necesar lucrării de licență/disertație, ca de exemplu planificarea în timp, formularea unei argumentări consistente, formularea concluziilor, etc.; formularea, opțională, de sugestii cu privire la prezentarea Power Point a lucrării.

ANEXE

Stilul Harvard de citare

1. Unul, doi sau trei autori, o carte:

- *în text:*
- (van Dalen 2008: 57)
- (Chiswell și Hodges 2007: 34)
- *la bibliografie:*
- van Dalen, Dirk. 2008. *Logic and Structure*. New York: Springer Verlag;
- Chiswell, Ian și Wilfrid Hodges. 2007. *Mathematical Logic*. Oxford: Oxford University Press.

2. Patru sau mai mulți autori, o carte – citați în text doar primul autor urmat de *et al.* iar la bibliografie citați toți autorii

- *în text:*
- (Laumann *et al.* 1994: 55)
- *la bibliografie:*
- Laumann, Edward O.; John H. Gagnon, Robert T. Michael și Stuart Michaels. 1994. *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. Chicago: University of Chicago Press.

3. Capitol sau articol dintr-o carte:

- *în text:*
- (Steiner 2005: 634)
- (Bueno 2009: 81)
- *la bibliografie:*

- Steiner, Mark. 2005. „Mathematics – Application and Applicability”. În Stewart Shapiro, editor, *The Oxford Handbook of Philosophy of Mathematics and Logic*, 624-649. Oxford: Oxford University Press.
- Bueno, Otávio. 2009. „Mathematical Fictionalism”. În Otávio Bueno, Øystein Linnebo, editori, *New Waves in Philosophy of Mathematics*, 53-83. Hampshire: Palgrave Macmillan.

4. Prefață, cuvânt înainte, introducere, studiu introductiv sau altă parte similară dintr-o carte

- *în text:*
- (Flonta 2008: 41)
- *la bibliografie:*
- Flonta, Mircea. 2008. Studiu introductiv la *Structura revoluțiilor științifice* de Thomas Kuhn, 5-49. București: Humanitas.

5. Cărți în format electronic (în cazul în care cartea este disponibilă în mai multe formate, citați formatul consultat. Pentru cărțile online specificați URL-ul; includeți data accesării doar în cazul în care citatul o cere – de ex. articol într-un cotidian. În cazul în care cartea nu are un sistem de numerotare a paginilor, includeți un titlu de secțiune sau de capitol)

- *în text:*
- (Boolos, Burgess și Jeffrey 2002: 127)
- *la bibliografie:*
- Boolos, George S.; John P. Burgess și Richard C. Jeffrey. 2002. *Computability and Logic*. Ediția a IV-a. New York: Cambridge University Press. Ediția Kindle.

6. Articol într-o revistă sau jurnal științific

- *în text:*
- (Smith, Button 2012: 115)

- *la bibliografie:*
- Smith, Peter și Tim Button. 2012. „The Philosophical Significance of Tennenbaum's Theorem”. *Philosophia Mathematica* 20 (1): 114-121.

7. Articol într-o revistă sau jurnal științific în format electronic

- *în text:*
- (Goodstein 1944)
- *la bibliografie:*
- Goodstein, Reuben. 1944. „On the restricted ordinal theorem”. *Journal of Symbolic Logic*, 9 (2): 33-41. doi: [10.2307/2268019](https://doi.org/10.2307/2268019). Accesat în 14.02.2015.

8. Articol într-un ziar sau cotidian (dacă articolul nu are autor, treceti doar titlul. Includeți un URL și data accesării, dacă citarea se face în urma consultării unei ediții electronice)

- *în text:*
- (MacFarquhar 2015)
- *la bibliografie:*
- MacFarquhar, Neil. 2015. „For Russia, Links Between Caucasus and ISIS Provoke Anxiety”. *New York Times*, 20 noiembrie.
<http://www.nytimes.com/pages/world/europe/index.html?action=click&contentCollection=Europe&module=Kicker&region=Header&pgtype=article>. Accesat în 20.11.2015.

9. Teză de doctorat lucrare de disertație, lucrare de licență

- *în text* (Ludușan 2012)
- *la bibliografie:* Ludușan, Adrian. *Teorii ale referinței*. Teză de doctorat. Universitatea Babeș-Bolyai.

UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE

LUCRARE DE
LICENȚĂ/DISERTAȚIE

Coordonator științific:
Titlu Prenume Nume

Absolvent:
Prenume Nume

Anul

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
Secția

Titlul lucrării de licență/disertație

Coordonator științific:
Titlu Prenume Nume

Absolvent:
Prenume Nume

Localitatea în care funcționează secția
Anul

Declarație

Prin prezenta declar că Lucrarea de licență cu titlul *Titlul complet al lucrării* este scrisă de mine și nu a mai fost prezentată niciodată la o altă facultate sau instituție de învățământ superior din țară sau străinătate. De asemenea, declar că toate sursele utilizate, inclusive cele de pe Internet, sunt indicate în lucrare, cu respectarea regulilor de evitare a plagiatului:

- toate fragmentele de text reproduse exact, chiar și în traducere proprie din altă limbă, sunt scrise între ghilimele și dețin referința precisă a sursei;
- reformularea în cuvinte proprii a textelor scrise de către alți autori deține referința precisă;
- rezumarea ideilor altor autori deține referința precisă la textul original.

Cluj-Napoca, *data*

Absolvent *Prenume Nume*

(semnătura olograf)

Cuprins

Introducere	93
1. Nume Capitol	94
1.1. Nume Subcapitol	94
1.2. Nume Subcapitol	95
2. Nume Capitol	96
2.1. Nume Subcapitol	96
2.2. Nume Subcapitol	96
2.3. Nume Subcapitol	96
3. Nume Capitol	97
3.1. Nume Subcapitol	97
3.2. Nume Subcapitol	97
3.3. Nume Subcapitol	97
4. etc.	98
Concluzii	99
Bibliografie	100

Introducere

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

1. Nume Capitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl. Pellentesque facilisis diam commodo quam sagittis lacinia. Vivamus a dui at dolor cursus egestas. Mauris efficitur arcu non odio malesuada tincidunt eu eget lorem. Duis eu ante lorem.

1.1. Nume Subcapitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

„Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl. Pellentesque facilisis diam commodo quam sagittis lacinia. Vivamus a dui at dolor cursus egestas. Mauris efficitur arcu non odio malesuada tincidunt eu eget lorem. Duis eu ante lorem.”³⁰

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit.

---

³⁰ Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl. Pellentesque facilisis diam commodo quam sagittis lacinia. Vivamus a dui at dolor cursus egestas. Mauris efficitur arcu non odio malesuada tincidunt eu eget lorem. Duis eu ante lorem.

1.2. Nume Subcapitol

Etc.

2. Nume Capitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

2.1. Nume Subcapitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

2.2. Nume Subcapitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

2.3. Nume Subcapitol

Etc.

3. Nume Capitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

3.1. Nume Subcapitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

3.2. Nume Subcapitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

3.3. Nume Subcapitol

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

4. etc.

Concluzii

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc quis faucibus urna. Etiam vestibulum sapien nisl, sit amet luctus tellus luctus sed. Morbi at condimentum mi, a convallis sapien. Cras blandit arcu in volutpat facilisis. Pellentesque feugiat congue nisi, vitae tempus orci placerat ac. Praesent erat ante, consectetur eu viverra sed, tincidunt vitae elit. Integer id rutrum metus, ac pellentesque libero. Curabitur blandit, tellus varius porttitor sagittis, lectus purus dapibus ex, vel facilisis nunc augue vitae nisl.

Bibliografie